

Ponedjeljak, 27. januar 2003.

Svedok Petar Kriste

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak 09.05h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospođo Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff).

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, svedok treba da pročita svečanu izjavu.

SUDIJA MEJ: Molim da svedok sada pročita svečanu izjavu i molim da se meni da jedan primerak rezimea iskaza svedoka. Molim svedoka da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK KRISTE: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite sedite. Izvolite, gospođo Uerc-Reclaf.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF - PITANJE: Hvala, časni Sude. Dobar dan gospodine. Da li me čujete?

SVEDOK - ODGOVOR: Čujem.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kažite mi, molim vas, vaše puno ime i prezime, mesto i datum rođenja.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Petar Kriste, Dubrovnik, 5. siječnja 1936. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi ste hrvatski građanin?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Šta ste po zanimanju?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ekonomista.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste bili ministar odbrane u Vladi Republike Hrvatske tokom nekoliko meseci 1990. godine i ako jeste, kažite nam tačno u kom periodu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da. Bio sam u razmaku od 30. 5. do 24. osmog mjeseca 1990. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Imajući u vidu vaše kvalifikacije kao i činjenicu da niste bili profesionalni vojnik, kažite nam zašto ste bili imenovani na položaj ministra odbrane?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Hrvatska se tada poslije prvih višestranačkih izbora konstituirala kao demokratska republika i po općem shvaćanju u vođstvu tadašnje Hrvatske na čelu ministarstva bilo je normalno da bude civilna osoba.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dok ste bili ministar odbrane, da li ste očekivali da će doći do nasilja u zemlji, odnosno u bivšoj Jugoslaviji?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja sam se osobno pribojavao da će do toga doći. Međutim, Hrvatska je činila sve da bi se to moglo izbjeći. Čak neposredno nakon mirne primopredaje vlasti, u vrhu političkog vođstva zavladao je uvjerenje da će se možda to nasilje moći izbjeći.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada ste zamenjeni i ko vas je zamenio?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Zamjenjen sam 24. 8. i zamjenio me je general Špegelj.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je postojao neki konkretan razlog u to vreme da se civil na tom položaju zameni generalom?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, postojao je. 17. osmog došlo je do velikih nemira, odnosno do pobune na području Knina i djela Like. Zapravo, građani Hrvatske, srpske nacionalnosti postavljali su barikade na ceste, zaustavljali vozila, vršili pretese i u stvari počela je pobuna širih razmjera.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste i dalje bili član vlade, i ako jeste u kojem vremenu i na kojoj funkciji?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Bio sam član vlade sve do 15. četvrtog 1992. godine i vršio sam dužnost ministra trgovine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kakva je bila situacija sa Teritorijalnom odbranom, konkretno sa oružjem Teritorijalne odbrane u trenutku kada ste vi stupili na dužnost ministra odbrane? Jeste li imali bilo kakvu kontrolu nad tim oružjem u to vreme?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Kad sam ja stupio na dužnost, teritorijalna obrana je već bila razoružana. Naime, Jugoslavenska armija je donijela odluku koju je i izvršila nakon prvog kruga izbora, da se Teritorijalna odbrana u Hrvatskoj, Sloveniji i Bosni i Hercegovini razoruža. Formula je bila da su skladišta nesigurna i da, skladišta u kojima je do tad bilo pohranjeno oružje Teritorijalne odbrane, i da ga treba smjestiti u sigurnija skladišta, to jest staviti pod potpunu kontrolu Jugoslavenske narodne armije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U vreme dok ste vi bili ministar odbrane, da li ste dali predloge za promene u Teritorijalnoj obrani, i ako jeste o kakvoj vrsti promena se radi?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da. Teritorijalna obrana u postojećem pravno-ustavnom sustavu bila je u isto vrijeme sastavni dio oružanih snaga Jugoslavije, ali i faktički teritorijalna vojska u nadležnosti republike. Ta teritorijalna komponenta oružanih snaga bila je u punoj nadležnosti, tako da je po ustavnim rješenjima koja su tada vrijedila i koja su bila zapisana u Ustavu Jugoslavije i u Ustavu Hrvatske, republika vodila brigu, pripremala, organizirala i komandirala Teritorijalnom odbranom. Međutim, u trenutku kada je pobjednička stranka na višestranačkim izborima u Hrvatskoj preuzela vlast, tadašnji komandant glavnoga republičkoga štaba Teritorijalne odbrane faktički je odbijao suradnju sa novim rukovodstvom, i moj je prijedlog bio da se izvrši zamjena i da se zapravo Teritorijalna obrana postavi u tada važeće ustavno-pravne okvire, to jest stavi pod kontrolu Republike Hrvatske.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je vaš predlog prihvaćen?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, moj prijedlog nije prihvaćen. Predsjednik Tuđman je po svaku cijenu želio izbjeći svaki sukob. Osobito je nastojao po svaku cijenu izbjeći sukob sa Jugoslavenskom narodnom armijom, pa je to bio razlog zbog čega nije prihvatio moj prijedlog u to vrijeme.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li pokušali da ostvarite kontrolu nad tim oružjem? Da li ste učinili nešto u vezi sa oružjem TO-a?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Tražili smo izravno od saveznog ministra unutrašnjih, pardon, narodne obrane gospodina Veljka Kadijevića, a isto tako i preko gospodina generala Novoselića koji je bio komandant štaba, republičkog štaba Teritorijalne obrane u Hrvatskoj da se to oružje vrati. Međutim, to oružje nikad nije vraćeno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dok ste vi bili ministar odbrane, da li ste nabavili neko oružje?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada vas je zamenio general Špegelj, da li je on nabavljao oružje i ako jeste, kada i kakvu vrstu oružja?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Koliko je meni poznato, još Ministarstvo unutrašnjih poslova je, još dok sam ja bio ministar, tražilo od saveznih organa dopunsko oružje za naoružanje policije, redovnog i rezervnog sastava koji je bio tada nešto povećan. Međutim, savezni organi su odbili i taj zahtjev jednako kao i zahtjev za povrat oružja Teritorijalne obrane. Nakon toga, koliko ja znam, a u tome nisam izravno sudjelovao pa preciznih podataka nemam, nabavljena je jedna količina lakog pješačkog oružja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je to bilo, da li znate, otprilike?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To je bilo krajem 1990. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je general Špegelj iznosio predloge za pripremu odbrane, efektivne odbrane i ako jeste, kako je predsjednik Tuđman prihvatio te predloge?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Poznato mi je da je general Špegelj izradio tri plana obrane, za obranu Hrvatske. Međutim, o tim planovima se nije raspravljalo na sjednicama vlade pa nemam detaljan uvid u tijek i pravu sudbinu tih planova. Međutim, iz onoga što mi je pričao sam gospodin Špegelj i neke druge kolege, predsjednik Tuđman je sva tri plana obrane koje je Špegelj predlagao, odbio.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zašto je on to učinio?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mislim da su bili isti razlozi kao i oni kad je odbio moj prijedlog za promjene u Teritorijalnoj obrani. Želio je po svaku

cijenu izbjeći rat i sukobe, prije svega, kažem opet, sa jugoslavenskom narodnom armijom.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tokom vremena koje ste proveli u vladi kao ministar trgovine, da li ste dobili informaciju da su se tokom 1991. godine sastali gospodin Tuđman i gospodin Milošević i pregovarali?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Takvu informaciju službeno nikada nije dobila vlada. Međutim, bilo je u hrvatskome tisku, objavljena je jedna kratka notica, negde krajem trećeg mjeseca 1991. godine, da su se gospodin Tuđman i gospodin Milošević sastali u jednom pograničnom mjestu između, na granici između Srbije i Hrvatske.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to Karađorđevo?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Kasnije se saznalo, mislim da u toj notici nije bilo spomenuto Karađorđevo, ali kasnije se saznalo da je to bilo Karađorđevo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste sa gospodinom Šuškom imali jedan kratak razgovor koji se odnosio na taj sastanak u Karađorđevu u martu 1991. godine?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, izravan razgovor o tom sastanku sa gospodinom Šuškom nisam imao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste u tom trenutku naišli na Šuška i da li vam je on nešto rekao?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Neposredno posle toga, 10 ili 15 dana posle, točno ne bi mogao reći, sreo sam gospodina Šuška, dosta dobro raspoloženog. Na moje pitanje što je razlog dobrom raspoloženju, rekao mi je da je pala odluka, takva je otprilike formulacija bila, da se Hercegovina pripoji Hrvatskoj. Ja sam sobzirom, ja sam to na, na emotivnoj razini mogao razumjeti, jer gospodin Šušak je bio rodom iz Hercegovine i bilo mi je prirodno da bi mu bilo drago kad bi i taj dio Hercegovine bio u sastavu republike, ali me sa druge strane takva informacija uznemirila.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vam je on rekao ko je doneo tu odluku?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, nije mi rekao ko je donio odluku. Rekao mi je samo: "Dolazim od starog i pala je odluka". Ja, dakako to nije

mogla biti formalna, formalna odluka. Ja sam to shvatio da je to bio jedan razgovor u neformalnom krugu gdje se je dogovorila takva jedna situacija.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: To spominjanje "starog", da li on tu misli na predsednika Tuđmana?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, sigurno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je gospodin Šušak u to vreme bio ministar za emigraciju?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I da li je on bio blizak predsedniku Tuđmanu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi i vaše kolege razgovarali o tome šta je bila tema sastanka između gospodina Miloševića i gospodina Tuđmana?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Svih nas je iznenadila sama vijest da su se gospodin Tuđman i gospodin Milošević sastali i dakako, pobudila je veliki interes pa se i razgovaralo o tome što bi mogla biti sadržina tog razgovora. Iako službenog izvora, iz službenih izvora nismo imali za to potvrdu, razgovaralo se o tome da bi se moglo raditi o nagodbi između Srbije i Hrvatske, uzimajući u obzir određene podjele unutar Bosne i Hercegovine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Idemo sada na temu Dubrovnika. Da li ste vi lično pre i tokom rata pratili šta se dešavalo u oblasti Dubrovnika?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jesam. U toku rata, bio sam u Dubrovniku neposredno prije početka i za vrijeme početka rata. Zatim još tri puta, dok je trajala blokada i okupacija područja oko samoga grada i jedanput neposredno nakon povlačenja jugoslavenske armije sa područja Dubrovnika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Krajem septembra i početkom oktobra, jeste li bili tada u Dubrovniku? Ako jeste, tačno kojih dana, datuma?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Bio sam u Dubrovniku od 26. devetog do 5. desetog. U to se, da, u to vrijeme sam bio tamo i u to vrijeme je i počeo izravni snažan napad na sam Dubrovnik, na sam grad Dubrovnik.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zašto ste tada, zašto ste otišli u Dubrovnik 26. septembra? Da li je postojao neki konkretan razlog?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Postojao je. Dobili smo dosta posle pouzdanu informaciju da predstoji napad na Dubrovnik i isto tako da, sobzirom na snage za koje smo tačno znali kolike su i kakav je njihov raspored, koje su spremne za napad na Dubrovnik, bila je procjena da su naše snage potpuno slabe i da bi trebalo, da bi ih trebalo ojačati, prije svega u oružju, jer dovoljno ljudi je bilo spremnih u to vrijeme u samom Dubrovniku da brani, brani grad i Hrvatsku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je general Marinović tražio oružje ili drugu vrstu podrške od hrvatske vlade?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: General Marinović, tada dopukovnik, tražio je pomoć u oružju i poslao je jedan takav faks u Zagreb, a moje kolege iz Dubrovnika su me molile da pokušam pomoći da se u što većoj mjeri udovolji zahtjevu kojeg je uputio general Marinović.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Šta je general, odnosno tada je bio pukovnik, pukovnik Marinović tražio i da li je dobio to šta je tražio?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja nisam imao uvid u tačan popis. On je u faksu napravio specifikaciju punu što treba, što bi bilo neophodno za nužnu obranu, ali znam da mi nismo, da ja i moj kolega Jurica koji je sa mnom također išao u Dubrovnik, zastupnik u Saboru, inače rođeni Dubrovčanin, nismo donjeli niti dio onoga što je on tražio. Zapravo, mi od oružja nismo donjeli ništa, donjeli smo jedan šleper minsko-eksplozivnih sredstava, što je bilo također korisno i potrebno, ali general Marinović je bio zabrinut jer nema dovoljno ni pješakog, a osobito ne nikakvog težeg naoružanja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zašto on to nije dobio? Da li to nije bilo moguće dobiti ili, znate li šta je bio razlog?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Hrvatska nije bila pripremljena, nije bila pripremljena za rat. Već sam vam maloprije rekao da je Hrvatska želila po svaku cijenu rat izbjeći, a da je u jednom trenutku povjerovala da će to biti i moguće. Zbog toga, jednako tako želio se je izbjeći svaki, svaki sukob sa jugoslavenskom armijom pa su propuštene nužne pripreme, propustilo se izvršiti nužne pripreme. Dakle, prije svega, izvršiti nabava odrijeđene količine oružja ili je proizvest u vlastitim pogonima. Zbog toga u trenutku kad je napad na Dubrovnik počeo, u Hrvatskoj doista nije bilo tolike

količine oružja da bi se moglo udovoljiti u cjelosti zahtjevima generala Marinovića, a moj je dojam, može biti subjektivan, bio da nije učinjeno ni onoliko koliko bi se moglo napraviti, vjerojatno zato jer organizacija, takođe zbog izostalih priprema za obranu, nije bila na potrebnoj visini.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Recite nam šta ste zatekli u Dubrovniku kad ste tamo stigli, koliko je bilo branitelja i kakvi su to bili ljudi?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Kad sam stigao u Dubrovnik, zatekao sam nekih maksimalno 300 branitelja. To su, to je bio sastav policije, redovne policije. Bila je jedna manja jedinica Zbora narodne garde i ostalo su bili do tad, do tog trenutka civili koji su se na pojavu opasnosti, neposredne opasnosti od napada sami prijavili i htjeli sudjelovati u obrani. Tih ljudi je bilo dosta, ali nije bilo dovoljno oružja da im se podijeli.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad je reč o profesionalnim vojnicima i policajcima, recite nam otprilike koliko je bilo policajaca, a koliko vojnika iz Zbora narodne garde? Ako znate...

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Točan podatak ne bih znao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi ste govorili o građanima. Da li su ti građani koji su uzeli oružje u ruke imali uniforme?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne. U to vrijeme je u Hrvatskoj, u to vrijeme u cijeloj Hrvatskoj vrlo mali broj ljudi je imao uniforme. Uniforme su imali jedino policajci i jedan dio članova Zbora narodne garde. Mladići su išli u rebatinkama, u trapericama i u civilnim odijelima i tako su se, tako su se borili svi oni koji su uspjeli doći do bilo kakvog oružja, i uključivali su se, dakako, u organiziranu obranu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li su se oni dobrovoljno prijavili da brane grad ili su bili prisiljeni da se u to uključe? Mislím na te mladiće.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To, oni su se sasvim dobrovoljno javili i ponavljam bilo ih je, javilo ih se puno više nego je moglo biti primljeno zbog toga što nije bilo dovoljno oružja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kakvo oružje su imali ti ljudi?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Uglavnom pješačko oružje. To su bile obične puške i nešto automatskih pušaka, "Kalašnjikova" (Kalashnikov).

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Spomenuli ste da ste imali podatke o vojsci druge strane. Kakve ste to podatke imali? Koliko je suprotna strana imala vojnika?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: General Marinović je u Dubrovnik prema ranijem dogovoru došao iz Trebinja, gdje je bio komandant trebinjskog garnizona JNA i on je imao točne podatke o snagama koje su usmjerene prema Dubrovniku. Prema onome što nam je on rekao, samo u prvom ešalonu bilo je oko 5.000 ljudi sa, ako se ne varam, 105 takozvanih širokih, to jest artiljerijskih oruđa. Oni su imali podršku posebnih tenkovskih jedinica i avijacije iz Mostara i ne znam, još iz nekih.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste 27. septembra posetili selo Brgat zajedno sa posmatračima iz Posmatračke misije Evropske zajednice (ECMM, European Community Monitoring Mission) i ukoliko jeste, zbog čega?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: 26. devetog, kad smo došli u Dubrovnik, dobili smo informaciju da na graničnoj crti prema Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini već postoje mnogi incidenti i da je zapravo napad već počeo. Posebno je spomenuto Konavle i granica sa Crnom Gorom i ovaj pravac prema Trebinju. Zbog toga smo odlučili odmah poč u Konavle, tad 26. kad smo došli, da bismo vidili što se tamo događa, posebice u Moluntu, jer se spominjalo da se tamo priprema invazija. I dovezli smo se tog 26. najprije do, cestom do blizu Molunta i videli smo da tamo doista postoje dva ratna broda Jugoslavenske ratne mornarice, ali nisu bila usidrena nego su plovila uz obalu. Kad smo se približili samom Moluntu, otvorili su topovsku vatru na naša, na naša vozila pa smo se mi drugim putem povlačili prema Grudi. Putom su nas također minobacačkom i mitraljeskom vatrom pratili, pratila nas je paljba sa okolnih brda. Zbog tih aktivnosti već prije nego što smo mi došli u Dubrovnik mještani sela Vitaljina na samoj granici bili su iseljeni i smješteni u hotel na Babin Kuku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine, da vas prekinem za trenutak. Nisu nam potrebni toliki detalji, ali još jedno pitanje. Da li ste se vi kretali u vojnom vozilu ili u civilnom?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U civilnom vozilu, civilnom.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U redu. Ja sam vas pitala da li ste posetili selo Brgat zajedno sa posmatračima iz posmatračke misije Evropske zajednice i ukoliko jeste, zbog čega?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da. Sutradan, 27. 9. posetili smo Brgat, jer

smo imali također informaciju da je na Brgat već ispaljeno nekoliko granata. Zato smo zajedno sa Promatračima Evropske zajednice otišli obići to selo. Zaista smo naišli na nekoliko manje oštećenih kuća, a jedna je bila potpuno uništena, po proceni vojnika, "Maljutkom" (9M14 Mautka), koja je ispaljena iz pravca granice sa područja Bosne i Hercegovine, a Brgat je u neposrednoj blizini, blizu granice.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Uz pomoć poslužitelja htela bih da se sada svedoku pokaže dokazni predmet 337, to je atlas. Zapravo, na atlasu se ne vidi mesto Brgat, pa bi nam svedok sada trebao da pokaže Brgat na grafoskopu, zato što na ovom drugom atlasu to ne može da se vidi.

SUDIJA MEJ: Izgleda da ima nekih problema sa time. Da li radi tehnika?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Mi smo, zapravo označili to selo, označili smo Brgat crvenom trakom. Je li to Brgat?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To je Brgat.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li postoji put koji ga povezuje sa Trebinjem?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Brgat je upravo mjesto na cesti Dubrovnik - Trebinje, jedan, niti jedan kilometar daleko od granice sa Bosnom i Hercegovinom.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi očekivali, vi i branioци, da li ste očekivali da napad dođe sa ovog puta?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, bilo je očekivano. Napad je, rekao sam već, sa istočne strane, sa crnogorske strane, počeo bio već ranije i očekivalo se je da, očekivalo se je da i ovom cestom, jer je to u stvari i jedina cesta na pravcu Trebinje - Dubrovnik, dođe do napada. A kako sam rekao, već su bile određene vojne aktivnosti, odnosno nekoliko projektila je već palo bilo na to selo kad sam ja došao tamo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bila organizovana i odbrana u Brgatu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U tom trenutku kad smo tamo mi bili, nismo zamjetili nikakve naše vojne ni druge vojne formacije, samo smo vidjeli ta oštećenja i ljudi su nam pričali da je došlo do tog granatiranja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala. To nam je dovoljno. Mapa nam više neće trebati. U to vreme, da li su hrvatske vlasti ili hrvatsko stanovništvo u Dubrovniku i u tom području na ikakav način ugrožavali Srbe?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, nije bilo nikakvog ugrožavanja Srba na tom području. Osim toga, na tom području živi relativno mali postotak Srba, negdje oko pet posto i živjeli su u normalnim uvjetima, nije bilo nikakvih incidenata na toj osnovi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li su svi oni, mislim na hrvatske vlasti, hrvatsko stanovništvo i hrvatske branioce, da li su oni predstavljali pretnju za JNA u to vreme?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, nikakvu pretnju nisu predstavljali, iz dva razloga. Najprije što Hrvatska rat nije htjela, nije željela, dapače htjela ga je izbjeći po svaku cijenu, a drugo, bilo bi smiješno da se sa takvim snagama kojima je raspolagala dubrovačka obrana ide u bilo kakvu ofanzivnu akciju.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li su Hrvati otvorili vatru ili granatirali Crnu Goru ili područje Bosne i Hercegovine? Da li znate nešto o tome?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Znam pouzdano da takvog granatiranja nije bilo. Bilo je obrnuto, kao što sam već rekao, sa crnogorskog područja na područje Konovala i sa bosansko-hercegovačkog na Brgat i Župu Dubrovačku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bilo ikakvih incidenata na granici između hrvatskih snaga sa jedne strane i srpskih i crnogorskih sa druge strane? Mislim otprilike u vreme 26. i 27. septembra.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U to vrijeme na području, na tom graničnom području bilo je vrlo malo naših snaga, uglavnom policijske snage i one nisu otvarale nikakvu vatru, nisu faktički niti pružali otpor tom, u tom trenutku nevidljivom neprijatelju koji je sa druge strane granice otvarao vatru na ova područja uz granicu u Konavlima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad je počela pucnjava i granatiranje, da li je hrvatsko stanovništvo pobjeglo iz sela koja su se nalazila uz granicu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Iz sela Vitaljina koje je neposredno uz granicu sa Crnom Gorom stanovništvo je odselilo u Dubrovnik još prije nego što smo mi došli u Dubrovnik. A 26. devetog, kada smo bili u Konavlima, iz ostalih sela ljudi su se također povlačili i u velikim skupinama

u mjestu Gruda u Konavlima su se skupljali i spremali za daljnji put prema Dubrovniku. Sa njima je bilo i nekih desetak policajaca.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li su lokalne vlasti pokušale da stupe u kontakt sa JNA da bi se izbegao rat u to vreme? Nije nam potrebno suviše detalja. Možete nam odgovoriti samo sa da ili sa ne.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Sa predstavnicima JNA mislim da nije bilo kontakata, ali su lokalne vlasti kontaktirale sa lokalnim vlastima sa druge strane granice, u Trebinju i u Herceg Novom.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li JNA ili političke vlasti koje ste upravo spomenuli u Crnoj Gori ili Srbiji, da li su oni izneli bilo kakve zahteve prema vlastima u Dubrovniku da bi se izbegao rat? Da li su oni izašli sa nekim zahtevima? Da li su oni rekli šta bi ljudi u Dubrovniku, recimo, trebalo da rade da bi se izbegao rat?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Tih i koliko ja znam takvih izravnih nekih zahtjeva i izjava nije bilo. Dapače, više su bila uvjeravanja kako će se ipak stvari srediti i da do nikakvog napada neće doći. Tako sam barem shvatio ljude koji su bili u tim kontaktima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A šta je sa državnim vrhom u Hrvatskoj? Da li je bilo ikakvih zahteva vezanih za Dubrovnik u to vreme na državnom nivou između Hrvatske i Jugoslavije? Da li su ulagani ikakvi zahtevi vezani za Dubrovnik, zahtevi koje nije ispoštovala Vlada Hrvatske?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Takvih zahtjeva nije bilo. Da ih je bilo, sigurno bih znao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li onda znate zašto je napadnut Dubrovnik?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Dubrovnik je napadnut u sklopu jednog općeg plana napada na Hrvatsku koji je izraz veliko srpske politike po kojoj je Jugoslaviju trebalo kompletnu recentralizirati ili u drugoj varijanti koja je u to vrijeme već bila potpuno prihvaćena, izmjeniti unutarnje granice i u samoj Jugoslaviji, odnosno pomaknuti granice Srbije prema zapadu tako da, kako se tada uobičavalo reć, govorit na srpskoj strani, svi Srbi žive u jednoj državi. To bi otprilike bila linija Virovitica, Karlovac, Karlobag. Na tom području dakako da je istočno od te crte i Dubrovnik, pa je onda u okviru te opće operacije napadnut i Dubrovnik. O tome, uostalom, o tome da je

to dio tog plana svedoči i sam Kadijević u svojoj knjizi i izričito spominje kako, sa kojim jedinicama i iz kojih pravaca će se napasti Dubrovnik da bi se onda spojili sa snagama na Neretvi i nastavili put prema Splitu.

SUDIJA MEJ: Gospodine Kriste, izuzimajući ono što se nalazi u knjizi Kadijevića, šta vi znate iz drugih izvora o tome da je ovaj napad bio deo jednog šireg, većeg plana?

SVEDOK KRISTE: Znam kao čovjek koji je bio aktivan u politici, pratio sam i prije demokratskih promjena u Hrvatskoj i Sloveniji šta se događa na širem jugoslavenskom području. Zahtjevi za promjenom ustavnog uređenja, odnosno rušenjem Ustava iz 1974. godine u Srbiji su bila vrlo, vrlo jasni. Na toj crti izvršena su, izvršena su rušenja rukovodstva u Vojvodini i, ovaj, na Kosovu, a također i u Crnoj Gori. Ukinute su autonomije Vojvodine i Kosova, organizirani sve u sistemu, po sistemu masovnih mitinga navodno ugroženih Srba sa Kosova koji su bili planirani da se održe i u Ljubljani...

SUDIJA MEJ: Oprostite, oprostite što vas prekidam. Ovo su stvari koje se tiču opšteg znanja i deo su vašeg iskustva, to su zaključci koje ste vi izvukli na osnovu onoga šta se desilo. Ali možete li da nam konkretno kažete nešto o nekom konkretnijem izvoru saznanja, da li vam je neko nešto pričao ili da li ste vi bili na nekim sastancima gde se o tome diskutovalo ili gde ste vi mogli da saznate da je zapravo zaista postojao takav plan? Da li me razumete? Potreban nam je konkretan dokaz ili konkretno svedočenje o toj vrsti pitanja.

SVEDOK KRISTE: Nekakvih konkretnih dokaza nemam. Mogu samo reći da smo o tome raspravljali na zatvorenim sjednicama vlade i da su izneseni slični argumenti ovima koje sam ja rekao. Neki dokument takve vrste nisam vidio.

SUDIJA MEJ: Kada kažete da ste o tome diskutovali, to je bilo, znači između vas na hrvatskoj strani? Da li sam vas dobro razumeo? I tu ste izvukli takve zaključke, je li tako?

SVEDOK KRISTE: Točno.

SUDIJA MEJ: Hvala.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada bih zamolila za pomoć sudskog poslužitelja koji bi stavio stranu 135 verzije BHS-a iz knjige Veljka Kadrijevića koja se zove "Moje viđenje raspada: vojska bez države". Pre svega, gospodine Kriste, da li ste vi pročitali tu knjigu? Spominjali ste je, ali da li ste je i pročitali?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Pročitao sam je i imam je ovdje kod sebe.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Imate ovde knjigu, je li?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada molim da se engleska verzija stavi na grafoskop. Na ovoj strani ima jedan paragraf gde general Kadrijević govori o tome kako je Jugoslavija sastavljena od naroda koji su to želeli. I on govori o tome kako je JNA trebala da pomogne, i govori o glavnim principima koji su se ticali JNA, i sada ću vam citirati: "Zadatak slanja JNA u ovoj fazi rata u Hrvatskoj je bio: 1) zaštititi srpski narod u Hrvatskoj na način što će se svi krajevi sa većinskim srpskim stanovništvom osloboditi u svakom pogledu od prisustva hrvatske vojske i hrvatske vlasti; (2) JNA povuče iz Hrvatske, ali tako da se prethodno obezbedi izvršenje prvog zadatka; (3) na celom jugoslovenskom prostoru vršiti dalje transformacije JNA u vojsku buduće Jugoslavije, kako po unutrašnjoj nacionalnoj i organizacionoj strukturi, tako i po teritorijalnoj lokaciji". A zatim dalje na toj istoj strani on piše o glavnim idejama: "Potpuno poraziti hrvatsku vojsku ako situacija to dozvoli, i obavezno u meri koja će omogućiti izvršenje postavljenih ciljeva, ostvariti puno sadejstvo sa srpskim ustanicima u Srpskoj Krajini, omogućiti dovršenje izvlačenja preostalih delova JNA iz Slovenije, posebno voditi računa da će uloga srpskog naroda u Bosni i Hercegovini biti ključna za budućnost srpskog naroda u celini. Tome prilagoditi lociranje snaga JNA". I zatim na kraju strane se spominje, dakle, kaže se: "Smer napada i ofanzive glavnih snaga JNA je direktno povezan sa oslobodjenjem srpskih oblasti u Hrvatskoj i JNA garnizona duboko u Hrvatskoj teritoriji. Radi ovoga, treba da se povuče određena linija, radi ovoga ispresecati Hrvatsku na sledećim pravcima: Gradiška - Virovitica, Bihać - Karlovac - Zagreb, Knin - Zadar, Mostar - Split". I onda se u vezi sa Dubrovnikom nastavlja: "U isto vreme, treba upotrebiti jake snage iz oblasti Herceg Novog i Trebinja i blokirati Dubrovnik sa kopna, proći u dolinu Neretve i tako se povezati operativno sa snagama koje su radile na pravcima Mostar - Split". Da li ste videli da je JNA postupala u skladu sa ovim ili ste nešto drugo primetili na terenu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: JNA je postupala upravo prema ovom planu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala. To je sve što nam je trebalo. A sada da se vratimo na područje Dubrovnika. Da li je ono bilo napadnuto 1. oktobra 1991. godine?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da. Rano ujutro, oko 6.00, napadnuto je uže područje Dubrovnika.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Hvala. Časni Sude, ja sam previdela nešto. Hteli bismo da ovo bude, da predložimo ovo kao prvi dokazni predmet koji se uvodi preko ovog svedoka. Sada nam treba broj.

sekretar: Ovo će biti dokazni predmet Tužilaštva broj 370.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I da li su snage JNA kasnije zauzele region oko samog grada Dubrovnika?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Snage JNA zaobišle su Dubrovnik, opkolile ga potpuno, blokirale i došli su skoro, skoro do Neretve. Došli su do granice sa Bosnom, do izlaza Bosne i Hercegovine na more kod Neuma sa dubrovačke strane, a sa ovih drugih pravaca ne bih znao točno reći. Sam grad je žestoko bombardiran već prvog dana, 1. 10. i u prvom naletu je srušena trafostanica broj, ovaj, 11.035, preko koje se dubrovačko područje napajalo električnom energijom, oštećena su vodovodna postrojenja. Jednako tako avijacijom je bombardiran i Srđ i odašiljači tako da je Dubrovnik već u prvim satima napada ostao bez struje, vode, telefona i svih drugih komunikacija.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine Kriste, nisu nam potrebni svi detalji vezani za ovaj napad, zato što ćemo imati i druge svedoke koji će o ovome dati iskaz. Prema tome, ja ću vam postaviti konkretna pitanja i potrebni su mi konkretni odgovori vezani za to šta se desilo. U to vreme kad ste se vi nalazili tamo, gde je, na kom mestu je zapravo došlo do borbe između hrvatskih branilaca i suprotne strane? Da li znate?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U prvim trenucima napada do borbe faktički nije niti došlo, jer su sa graničnih područja i jugoslavenska armija i druge snage koje su bile sa njome vršile žestoko granatiranje grada i drugih područja sa svog teritorija. Obrane nije bilo, jer naša strana nije raspolagala odgovarajućim oruđima. Kasnijih dana, do mog odlaska iz Dubrovnika, napadi su se najviše odvijali na istočnoj, na istočnoj crti i naše snage su

pružale otpor koliko su to mogle na pravcu od Herceg Novog, odnosno granice sa Crnom Gorom prema Dubrovniku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je došlo do borbi u Brgatu na samom početku rata? Da li znate nešto o tome?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Koliko ja znam, do tih borbi je došlo nešto kasnije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koliko je vama poznato, da li je JNA imala velike gubitke u tom periodu dok ste se vi tamo nalazili do 5. oktobra? Da li znate nešto o tome?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nije, nije imala velike gubitke.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tokom preuzimanja tog područja oko Dubrovnika, da li je namerno uništavana hrvatska imovina i hrvatska naselja? Da li znate nešto o tome?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Hrvatska su naselja temeljito uništavana, kuće su paljene, ono što nije bilo granatama srušeno, a sve je, cijelo područje je bilo temeljito opljačkano. U to sam se imao prilike uvjeriti i na cijelom tom području koje je bilo pod okupacijom jugoslavenske armije neposredno nakon njenog povlačenja, i u Konavlima i u dubrovačkom primorju oko Stona.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tokom vašeg boravka u Dubrovniku početkom oktobra meseca, da li je gađan i stari grad tokom tog kratkog vremenskog perioda?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U tom vremenu nije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi posetili Dubrovnik krajem oktobra meseca zajedno sa predsednikom SFRJ Mesićem?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I da biste stigli u Dubrovnik, da li je bilo potrebno da zatražite odobrenje komande JNA u Beogradu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mi nismo mogli stići u Dubrovnik, jer nas je u mljetskom kanalu blokirala jugoslavenska ratna mornarica sa pet ili šest brodova i tu smo ostali cijeli jedan dan, pokušavajući se dogovoriti sa komandom u Beogradu o propuštanju tog konvoja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I ko vam je konačno dozvolio da prođete do Dubrovnika?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Pa neke izričite prave dozvole faktički nije ni bilo, jer ni gospodin Mesić, formalno tada zapovjednik Jugoslavenske ratne mornarice nije uspjevao, osim mislim sa admiralom Brovetom, stupiti u vezu ni sa kim, ni sa kim drugim. Mi smo, dakle, nakon cijelog jednog dana boravka u mljetskom kanalu noću sporom vožnjom krenuli i sutradan stigli u Dubrovnik. Mislim da je ipak neka prešutna suglasnost bila dana da konvoj prođe, jer nismo bili ometani, nije bilo, nije bilo nekih oružanih napada na konvoj.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ja ne bih želela da sad ulazimo u detalje ove posete koja je trajala samo jedan dan. Je li tako?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Točno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi zajedno sa još dvojicom pripadnika hrvatske vlade ponovo otišli u Dubrovnik krajem novembra 1991. godine kako biste tamo pregovarali?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Molim sudskog poslužitelja da svedoku pokaže tabulator broj 2, dokaznog predmeta 370. To je odluka od 30. novembra 1991. godine kojom se vi, ministar Cifrić i ministar Rudolf šalžete u Dubrovnik. Tu su također navedeni i vaši zadaci, a to je: "Uspostavljanje i održavanje kontakata sa međunarodnim organizacijama, pregovori sa komandama jedinica i ustanova JNA, organiziranje povratka privremeno iseljenog stanovništva" i još neke druge stvari. Da li je to dokument koji se odnosi na vašu misiju?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovde se takođe spominje i krizni štab, i krizni štabovi u nekim selima i u gradu Dubrovniku. Kakvi su to bili krizni štabovi, da li su to bili civilni organi, vojni organi? Možete li da nam nešto kažete o tome?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Krizni štabovi su bili civilni organi, a svrha im je bila u tim izuzetno teškim uvjetima organizirati kakav-takav život stanovništva i pomagat logistički snage obrane.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da biste ušli u Dubrovnik, da li vam je trebala dozvola komande JNA, mislim na komandu u Beogradu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Bez takve dozvole nismo mogli ući legalnim putem, dakle, ni morskim ni kopnenim.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A ko vam je lično dao tu dozvolu, da li znate? Ko lično?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Admiral Brovet.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Jeste li na putu za Dubrovnik proveli jedan dan u Splitu i jeste li tamo učestvovali u pregovorima između splitskih vlasti i komandanta Vojno-pomorske oblasti JNA generala Nikole Mladenovića?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, jesmo. Mladinić, mislim da se zvao Mladinić.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li su se ti pregovori ticali povlačenja JNA iz tog područja?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Odnosili su se na povlačenje mornarice i JNA iz splitskog područja i iz Lore, luke Ratne mornarice u neposrednoj blizini Splita i na vraćanje oružja, oružja Teritorijalne obrane. Ta dva pitanja su bila povezana u tim pregovorima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je postignut neki sporazum?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Po vašem dolasku u Dubrovnik, da li ste učestvovali u pregovorima 5. decembra u Cavtatu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Osim vas i druge dvojice hrvatskih ministara, ko je još bio prisutan na tim pregovorima?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Admiral Jokić i kapetan fregate Sofronije Jeremić.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U kom svojstvu je admiral Jokić učestvovao u tim pregovorima?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U svojstvu predstavnika Vrhovne komande.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to on rekao?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To, tako smo dogovore pripremali, a i sporazum kojega smo potpisali, u potpisu i u zaglavlju stoji da se pregovori vode između hrvatske Vlade i komande, Vrhovne komande koju zastupa admiral Jokić.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koju funkciju je imao kapetan Jeremić, da li se on bavio mnogim stvarima na sastanku? Da li je u velikoj meri učestvovao u tim pregovorima?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: On uopće nije sudjelovao, on je samo bio fizički prisutan tom sastanku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Šta je vaša delegacija tamo tražila, koji su bili vaši zahtevi? Možete li da nam opišete kako su tekli pregovori?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mi smo tražili najprije primirje na duže, jedno ozbiljno primirje. Zatim smo tražili deblokadu Dubrovnika i dubrovačke luke Gruž sa morske strane. Zatim smo tražili da JNA omogući da se osposobe elektro postrojenja i vodovodna postrojenja, tako da stanovništvo grada u kojem je tada bilo oko 40.000 ljudi može dobiti struju i vodu. Općenito smo htjeli priskrbiti stanovništvu grada nešto povoljnije uvjete života.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kako je general Jokić na to odgovorio, šta je rekao?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: General Jokić je rekao da možemo razgovarati o tome i o stanovitom povlačenju jugoslavenske armije na neke malo udaljenije linije samo pod uvjetom, ako Dubrovnik napuste sve naše snage koje je on označio brojkom od 15.000, nazivajući ih ustašama i plaćenicima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kako ste vi na to odgovorili? Možete li da nam kažete kakav ste tačno razgovor imali sa njim?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Takav zahtjev dakako nismo mogli prihvatiti. Najprije, tih snaga u Dubrovniku nije bilo, a drugo, povlačenje naših snaga bilo bi otvaranje potpuno slobodnog ulaza JNA u Dubrovnik. Zato smo mu mi kazali da u Dubrovniku doista ne postoji 15.000 naoružanih ljudi, ali da postoji 5.000 doista dobro naoružanih ljudi spremnih na bitku, i da to dakako nisu nikakve ustaše niti plaćenici nego uglavnom građani Dubrovnika spremni da brane i svoj grad i Hrvatsku. I da mi te snage nećemo povući, jer i ne možemo ih povući zbog toga što bi jugoslavenska armija

ja odmah ušla u Dubrovnik. Gospodin admiral je ljutito reagirao pitajući nas: "Zar mi ne vjerujemo u časnu riječ jednog jugoslovenskog visokog oficira?". Naš je odgovor bio "ne", jer smo malo prije toga imali sličan slučaj. Na prethodnim pregovorima na kojima su sudjelovali predstavnici lokalnih organa u Močićima kod Čilipa, kod aerodroma dubrovačkog, JNA je obećala da neće pokretati svoju crtu napada bliže Dubrovniku i da u svakom slučaju neće ulaziti u Cavtat. Ali čim su naši pregovarači otišli, još iz Cavtata nisu bili ni krenili prema Dubrovniku, u Cavtat je ušetala Jugoslavenska narodna armija. Na to je Jokić malo zastao, ali je onda postavio drugo pitanje: "Zar mislite da Jugoslavenska narodna armija nema dovoljno snage da unatoč tim vašim snagama u gradu grad zauzme i potpuno ga stavi pod svoju kontrolu?". Naš je odgovor bio: "Da, vaše su snage neuporedivo jače, u krajnjoj liniji vi biste to mogli učiniti. Međutim, dok su naše snage tamo, vi to nećete napraviti iz dva razloga. Najprije, morali biste temeljito razoriti grad, a to nećete jer se ipak pribojavate reakcije međunarodne javnosti. I drugo, morali biste računati na to da će svaka ulica, svaka srušena kuća biti bunker i da biste imali strahovito puno gubitaka u ljudstvu, a to ipak ne možete napraviti zbog vlastite javnosti. Zato dok su naši branitelji u gradu, mi smo sigurni da vi u grad ući nećete". Nakon toga je on napravio jednu manju pauzu, a onda nam je predlagao varijante, da mi naše snage formalno razoružamo, da to snimimo, da je to potrebno zbog njihove javnosti, a da se onda ta ista vojska vrati u Dubrovnik jednim putem koji je još funkcionirao preko otoka, dubrovačkih otoka. Pa onda da damo zajedničku izjavu kako ćemo mi razoružati i povući svu vojsku, i koja će onda biti objavljena u Srbiji i Crnoj Gori da bi se umirila srpska i crnogorska javnost, što mi, dakako, nismo mogli prihvatiti, jer smo shvatili da se radi o trikovima. Na kraju smo mu rekli da...

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dozvolite mi da vas prekinem. Upravo ste rekli da je njegov predlog bio da se napravi neka vrsta lažnog povlačenja da se JNA ne bi osramotila ili nešto drugo. Kako da to shvatimo?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Otprilike, pa otprilike tako. JNA zbog svoje javnosti, on je nama tako govorio, ne može napraviti ustupke našoj strani bez da postigne svoj glavni cilj, to jest povlačenje i razoružanje, potpuno razoružanje naših snaga i njihov odlazak iz Dubrovnika, to ne mogu zbog svoje javnosti. I onda je on predlagao ove varijante koje smo mi, eto, shvatili kao trik, kao lažno, u stvari lažno povlačenje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I još jedno pitanje o tome. Vi ste spomenuli 5.000 ljudi koji su se mogli boriti protiv JNA u gradu. Jeste li imali tih 5.000 ljudi zaista, odnosno zašto ste pomenuli tu brojku?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mi nismo imali tu brojku, mi smo imali neuporedivo manje, nekih 300, možda 400 najviše do 500 eventualno ljudi, ali tu brojku smo morali spomenuti zbog toga što, ako bismo otkrili stvarno stanje, armija doista ne bi imala razloga za nikakvo taktiziranje niti za pregovore sa nama nego bi mogla dosta jednostavno, jednostavno ući u grad. Mi smo u stvari bili tu pregovarači hrvatske vlade, a ne obavještajci JNA. Zato nismo dali točne podatke.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je postignut sporazum na kraju tog dana?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da. Na kraju tog dana postignut je sporazum kojeg smo mi ocjenili dosta, dosta povoljnim, jer se radilo o ublažavanju režima uplovljavanja i isplavljanja brodova iz luke Gruž, a jednako tako je dogovoreno da se omogući opravak ovih glavnih elektro i vodovodnih instalacija. Takođe bi se otvorile i neke brodske linije prema otocima i Cavtatu koje su tri prethodna mjeseca bile, dva mjeseca prethodno bile potpuno zatvorene.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Molim sudskog poslužitelja da svedoku pokaže dokazni predmet koji je već uvršten u spis...

SUDIJA KVON: Gospodo Uerc-Reclaf, pre nego što sa grafoskopa sklonimo prethodni dokazni predmet, tabulator broj 2, želeo bih da nam svedok kaže ko je doktor Franjo Gregurić koji se u ovom dokumentu na drugoj strani pominje kao predsjednik. Da li je to bio predsjednik Vlade Republike Hrvatske?

SVEDOK KRISTE: Da, to je bio predsjednik Vlade Republike Hrvatske.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad govorimo o ovom dokumentu koji sada imate pred sobom, to je ustvari sporazum koji je potpisan 7. decembra 1991. godine. Ako pogledate članove tog sporazuma, recite nam da li je to dogovor koji je postignut još 5. decembra?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da. U suštini je to dogovor koji je postignut 5. prosinca. Sve ove točke smo dogovorili 5. prosinca. Međutim, 5. prosinca na kraju razgovora gospodin Jokić nije htio potpisati taj dokument tvrdeći da nema ovlaštenja od Vrhovne komande i da su mu potrebne konzultacije, pa je zbog toga predložio da se sutradan ponovo sastanemo da bismo taj dokument potpisali.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovaj dokument sada možemo da stavimo kod svedoka. Kada ste se vratili u Dubrovnik, na putu za Dubrovnik, jeste li tada smatrali da je sporazum postignut i da će se rat u Dubrovniku završiti?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Pa mi smo bili zadovoljni sadržajem postignutog sporazuma. Brinulo nas je, međutim, to što gospodin Jokić sporazum nije potpisao. Svejedno smo računali da će sutradan doista sporazum bit potpisan i da ćemo time postić znatno povoljnije uvjete života za stanovništvo Dubrovnika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kad ste se vratili u Dubrovnik, da li ste tamo razgovarali sa pukovnikom Marinovićem, i recite nam šta vam je on rekao?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mi smo po povratku u Dubrovnik obavijestili lokalno rukovodstvo i zapovjednika Marinovića o tome što smo postigli i kako je izgledao susret u Cavratu. Naš optimizam nije dijelio gospodin Marinović i izvjestio nas je da je u toku dana primjećeno, da su primjećeni pokreti jugoslavenske armije na Bosanki i Žarkovici i da se pribojava da će doći do napada. To je, dakako, uticalo i na nas, tako da je i naš optimizam znatno splasnuo.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je 6. decembra 1991. godine došlo do napada na Dubrovnik koji je započeo rano ujutru napadom na hrvatske položaje oko Srđa?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi iz hotela "Argentina" posmatrali šta se dešava?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mi smo iz hotela "Argentina" već odmah u 6.00 kad je, oko 6.00 kad je napad počeo mogli vidjeti da se po tvrđavi Srđ koja je neposredno iznad grada, tuče artiljerijskim oružjima i da se

pokreću neki tenkovi. Malo zatim vatra se je prenijela i na sam grad, uključujući i hotel u kojem smo mi bili, ali nadasve na staro gradsko jezgro.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dok je to trajalo, da li ste imali kontakte sa pukovnikom Marinovićem?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, jesmo, imali smo jedan kontakt sa pukovnikom Marinovićem.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je pukovnik Marinović pokušao da pomogne svojim ljudima na Srđu otvaranjem vatre sa bilo kojeg položaja unutar grada i ako jeste, recite nam da li znate gde je bio taj položaj?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Gospodin Marinović nas je informirao da je u toku napad jakih snaga jugoslavenske armije na samu tvrđavu Srđ i da se posada koja je bila malobrojna teško može bez pomoći održati, i rekao je da će pomoći toj posadi sa položaja sa još neokupiranog dijela dubrovačkog područja. Točan raspored tih baterija minobacačkih kojima je raspolagala naša obrana ne znam, ali znam sigurno da u samom starom gradu i u njegovoj bližoj okolini nije ni bilo ni jednog artiljerijskog oružja niti bilo kakvih vojnih instalacija i objekata.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je počelo granatiranje starog grada i kada se završilo?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Granatiranje starog grada je počelo negdje odmah poslije 7.00, oko 7.00 i trajalo je, trajalo je vrlo intenzivno do 13.00, a onda je nastavljeno sve do predvečerje, ali u manjem intenzitetu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li vi imate traku na kojoj se vidi granatiranje, traku snimljenu iz hotela "Argentina"?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Imam. Imam tu traku, granatiranje Dubrovnika je snimao jedan amater, recepcionar u hotelu "Argentina", pa sam imao priliku i vidjeti dok je on to snimao. Zapravo, sa istog položaja je izvršeno to snimanje sa kojega smo i mi promatrali što se u gradu događa. Dakako, ono što se vidi na filmu, na traci nije toliko impresivno koliko ono što smo mi mogli vidjeti, jer je to trajalo cijeli dan i projektili raznih vrsta su nam prolazili preko glave.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kako ste vi dobili tu traku i šta se još nalazi na traci?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Na toj traci se pored ovog snimanja granatiranja grada 6. dvanaestog 1991. godine nalaze i snimke grada nakon tog granatiranja, koje su napravljene sljedećeg dana, dakle, 7. dvanaestog 1991. godine, a isto tako i nekoliko isječaka iz emisija "Radio-televizije Beograd" i "Televizije Crna Gora". Snimke izgleda grada nakon granatiranja napravio je isti ovaj amater, a on je ove snimke Radio-televizije Beograda i Crne Gore dodao na tu svoju kasetu, one su emitirane 7. dvanaestog preko hrvatske televizije. Naime, hrvatska TV je hvatala signale televizija Beograd i Crna Gora, snimala pojedine njihove emisije i onda ih reemitirala u jednom svom programu "TV izbor". Taj "TV izbor" u kojem su te snimke emitirane, emitiran je 7. prosinca 1991. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kako ste vi dobili tu traku, ko vam je dao?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Meni je tu traku poklonio jedan policajac naš koji je bio u našoj pratnji dok smo bili u Dubrovniku.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, svedok nam je predao tu traku i mi je imamo ovde pod tabulatorom broj 3. Transkript onih delova koje želimo da pogledamo takođe spada pod tabulator 3. Sama traka je dosta duga, traje 45 minuta ili čak i duže, a mi želimo da iskoristimo samo pet minuta sa te trake i to ne onaj deo gde se pokazuje šteta nego onaj deo gde se vidi samo granatiranje snimljeno iz hotela "Argentina" i nekoliko sitnica onoga što je rečeno na "TV Beograd" i na crnogorskoj TV. Znači, ukupno pet minuta. Pitam se da li da to pogledamo pre ili posle pauze.

SUDIJA MEJ: Ako je spremno da sada pogledamo, možemo to sada da pogledamo i onda idemo na pauzu.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, spremno je.

SUDIJA MEJ: U redu, onda ćemo sada da pogledamo traku.

(Video snimak)

(Kraj video snimka)

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, između sekvenci koje nas interesuju postoje kratke pauze. To je znači mesto odakle ste vi posmatrali grad?
SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Znači šta tamo gori?
SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Vjerovatno automobili parkirani u uglu, a ovo sad gore brodovi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to brod koji ste vi koristili da odlazite na pregovore?
SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Samo jedan od ta dva broda je bio korišten za odlazak prethodnog dana na pregovore u Cavtatu. Čuju se eksplozije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, ovde se može videti i vreme u donjem desnom uglu. Da li je vreme koje stoji na traci vreme kada je ova traka snimljena?
SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Sada bi trebalo da čujemo glas.

(Video snimak)

Novinar: Ima koji su da vam kažem jedno 20, 30 kilometara ispred vas, da li vi to uspješno radite?

Vojnik 1: Zasada uspješno, dosta uspješno. Evo vidite i sami kako smo to brzo prošli. Nadamo se da će to biti još brže. Sad smo eto zauzeli ovo, možda iduće nedelje drugo i tako.

Vojnik 2: Pažnja.

Dušanka Kalanj: U isto vreme, imamo podatke da ustaške formacije, posebno strani plaćenici kojima Dubrovnik ništa ne znači, pripremaju scenario njegovog rušenja kako bi optužili Jugoslovensku narodnu armiju za taj vandalski čin, kaže se u saopštenju Službe za informisanje Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu.

Vojnik 3: Pa i zbog eventualnog narednog zadatka zahtevaj jednu jaču koncentraciju snaga, pre svega, sredstava za podršku, artiljerijskih sredstava kako bi dejstvom artiljerije što manje izlagali borce, u određenim situacijama pri

osvajanju određenih objekata, razbijanju snaga Zbora narodne garde i snaga MUP-a, na pravicima upotrebe jedinice.

Novinar: Sve to što vidimo ne postoji. Vi gledate u izmišljotinu.

Novinar: 'Sve informacije koje se plasiraju u javnosti o tome da je Jugoslovenska narodna armija dejstvovala artiljerijom na Dubrovnik su neistinite i čista su izmišljotina', ističe se u saopštenju Informativne službe Vojno-pomorskog sektora Boka. 'U svojim dejstvima do sada Jugoslovenska narodna armija nije dejstvovala niti sa jednom minom na Dubrovnik'.

Novinar Javljeno je da je Dubrovnik pretrpio razaranja. Je li to tačno?

Vojnik 4: Nije tačno uopšte da je bilo šta na Dubrovniku minirano ili rušeno ili pogodeno.

Novinar: Da li oni tamo pokušavaju da miniraju stari grad ili dio starog grada?

Vojnik 5: To je dio scenarija koji se, da tako kažem, od početka priprema i sad se upravo realizuje. "Nastojeći da optuže JNA da ne poštuje ni spomenike kulture ni takvu baštinu, svetsku kulturnu baštinu kakav je bio stari grad Dubrovnik, pripremali su i pripremaju u starom gradu ležišta za mine koje aktiviraju a zatim daju izvještaje da JNA tuče po starom gradu".

Vojnik 6: Još dva kilometra do Dubrovnika odavde. Znači da smo skoro u Dubrovniku. Eto iza brda Dubrovnik se vidi, mi smo ovde stali, mi ne idemo dalje. E ako se budu otvarale i dalje vatre otuda s njihove strane onda ćemo ići dalje, mada oni su okruženi i sa one strane otuda, mi odavde, znači MUP-ovci su takoreći i u Dubrovniku u okruženju, nemaju kuda. I čekamo samo komandu da krenemo dalje ka njima da bi ih razoružali.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC UERC-RECLAF: Dakle, to je bila ta traka.

SUDIJA MEJ: U redu. Sada je vreme za pauzu. Gospodine Kriste, molim vas da imate na umu da tokom ove pauze i eventualno sledećih pauza ne smete ni sa kim da razgovarate o vašem svedočenju sve dok se ono ne privede kraju. To se odnosi i na pripadnike tima Tužilaštva. Molim vas da se vratite ovamo za 20 minuta.

SVEDOK KRISTE: Razumeo sam.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospođu Uerc-Reclaf.

SUDIJA KVON: Gospođu Uerc-Reclaf, da se vratimo na pitanje koje sam postavio tokom našeg prvog dela. Nisam sasvim shvatio odgovor optuženog, da li je gospodin Gregurić zapravo drugo ime za gospodina Tuđmana? Svedok je rekao da je gospodin Gregurić predsednik Hrvatske.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, ali on je rekao da je on bio predsednik vlade, a ne predsednik države.

SUDIJA KVON: Na kraju tabulatora stoji da je Gregurić predsednik vlade. To je nešto drugo, različito od predsednika države Hrvatske. Možete li da nam to objasnite, molim vas?

SVEDOK KRISTE: Gregurić je bio predsednik vlade, premijer, nije bio predsednik države. To nije drugo ime za gospodina Tuđmana.

SUDIJA KVON: U redu, onda to objašnjava sve. Hvala vam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine Kriste, sobzirom na tehnička ograničenja koja imamo u ovoj sudnici, originalna traka je kao i kopija dostavljena Pretresnom veću, da li se zapravo na toj originalnoj traci videlo kako granate stižu i pogađaju zgrade? Da li se to vidi na originalnoj traci?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, vidi se.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, mi nismo to videli ovde u sudnici, ali ako vi sami pogledate traku, sasvim sigurno ćete videti, to je sasvim vidljivo. A odakle su doletale te granate, ko ih je ispaljivao, jesu to bile kopnene snage, morske snage, vazdušne snage? Ko je to radio?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Tog dana su sudjelovale kopnene i mornaričke snage, ali pretežno kopnene.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U redu, hvala. A čuli smo u komentarima da je jedan od oficira rekao za televiziju da su predstavnici

Dubrovniku spremali mine koji su aktivirali, a onda su to prijavljivali kao granate koje je ispalila JNA. Da li se to stvarno desilo, da li je to rađeno?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To je potpuno izmišljotina i dio propagande koji je trebao opravdati ono što je JNA radila u Dubrovniku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Koliko je vama poznato da li su gume paljene da bi se stekao utisak da grad gori ili je grad stvarno goreo?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Grad je stvarno gorio. Tog dana je izgorilo devet, potpuno izgorilo devet kuća, a na grad je palo i oko 600 projektila različite vrste. Gume nisu paljene. Međutim, zapaljeno je na desetke automobila parkiranih iza zidina grada, a kada su gorjeli automobili, svakako su morale gorjeti i gume. Automobili su zapaljeni granatama.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Molim poslužitelja da svedoku predstavi dokument pod tabulatorom 4, dokaznog predmeta 370. To je zapravo karta na kojoj se vidi stari grad. Gospodine Kriste, da li vam je poznata ova karta i možete li da nam kažete ko je sastavio ovu kartu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Poznata mi je ova karta. Imam i ja sam jedan primjerak. Sastavili su, kartu su sastavile stručne službe općine Dubrovnik u suradnji sa odgovarajućim službama UNESCO-a (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi ste spomenuli da je devet zgrada bilo potpuno uništeno. Da li su one označene ovde? Odnosno, mogli biste da nam pokažete te zgrade, da vidimo kako su označene na ovoj karti.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Zgrade su označene crnom bojom na ovoj karti.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A ovi mali trouglovi, šta oni zapravo označavaju?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To su pogoci, pogoci različitim projektilima. Ima točaka i trokuta, ne bih znao koju vrstu pogotka označava trokut ili točka. Na mojoj karti su samo označeni svi pogoci točkama. Vjerojatno se radi o direktnim pogocima i o oštećenjima koja nisu direktna, ne znam.

SUDIJA KVON: Zašto ne zamolimo prevodioca da nam prvo prevedu legendu?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, molimo da nam sada prevodioci kažu šta znače ove tačke i trokuti. Zapravo, upravo mi je rečeno da imate prevod, ja sam to prevedela. Imamo prevod, zapravo postoji prevod.

SUDIJA KVON: Da, našao sam prevod.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da, tu stoji prevod legende. Gospodine, htela sam da vas pitam još nešto vezano za ovu kartu. Možete li da nam pokažete na ovoj mapi gde se nalaze parkinzi za automobile? Vi ste spomenuli da su kola bila zapaljena. Možete li da nam pokažete gde su ona bila parkirana?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Parkirališta su sa sjeverne strane zidina na ovom prostoru, ima više parkirališta jedan do drugog povezano. To je ovo područje ovdje i ovdje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Svedok pokazuje na gornji deo karte na delove koji se nalaze sa druge strane zidina. Hvala vam. To je sve. Karta nam više neće trebati. Hvala. Koliko ljudi je poginulo tog dana? Da li znate to?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Poginulo je 19 civila i oko 60 ih je ranjeno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I pored starog grada, da li su ciljani i stambeni delovi, naročito hoteli sa izbeglicama?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ciljani su, zapravo je cijelo područje grada bilo obasuto granatama. Pogađane su stambene zgrade i hoteli u kojima su bile smještene izbjeglice. Bilo ih je otprilike 15.000 svega skupa u Dubrovniku.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je bilo ikakvih vojnih ciljeva ili položaja u starom gradu toga dana? Da li ste videli da se uzvraća vatra iz starog grada?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, iz starog grada nije bila uzvraćana vatra. Ne samo iz starog grada nego i iz neposredne blizine zidina. Mi zapravo iz hotela nismo mogli vidjeti ni jedan punkt sa kojeg je vatra uzvraćana, a stari grad se vidi sasvim lijepo iz hotela u kojem smo bili smješteni.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je hrvatska strana sprovoćirala

granatiranje na neki način?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nije isprovocirala. Dapače, hrvatska je strana očekivala potpisivanje tajnog primirja i onog sporazuma kojeg smo prethodnog dana bili dogovorili u Cavtatu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dok je trajalo granatiranje, da li ste u par navrata stupili u kontakt sa admiralom Jokićem?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, čim je počelo granatiranje pokušali smo stupiti u kontakt sa generalom Jokićem. Međutim, najprije ga nismo mogli dobiti, a kasnije smo pomoću satelitskog telefona uspostavili kontakt i razgovarali sa njim u nekoliko navrata.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada ste prvi put razgovarali sa njim i šta je on tada rekao?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Prvi put smo razgovarali negdje poslije 8.00 i on je najprije rekao da nikakvog granatiranja nema, da on ne zna ni za kakvo granatiranje. U drugom navratu nešto kasnije, pola sata ili sat kasnije, rekao je da zna da su sukobi u toku, ali da je za to kriva naša strana, jer je napala jedinice JNA na području Žarkovice i Bosanke. Mi smo dakako prosvjedovali i tvrdili da to nije, nije točno. U trećem navratu je izrazio, priznao da je došlo do nemilog incidenta, kako je on rekao i ispričao se zbog toga tvrdeći da to nije bila njegova naredba.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Posle tog trećeg razgovora, kada je to otprilike bilo, to kada ste treći put razgovarali?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Moglo je biti oko 12.00 ili nešto poslije 12.00, 13.00. Ne bih znao sasvim precizno kad je to bilo, ali svakako poslije 12.00.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste poverovali u to šta vam je rekao, da nije on naredio da se to uradi?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nismo, naravno nismo povjerovali, jer se takva operacija ne može obaviti, ne može je obaviti nitko na svoju ruku, nitko od nižih zapovjednika. Ona je mogla doći samo od Vrhovne komande koju je predstavljao gospodin admiral Jokić.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I kada je rekao da on to nije naredio, da li vam je obećao da će prestati? Da li ste razgovarali o tome kako da to

zaustavite?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Dogovorili smo najprije da će prekid vatre biti u 11.00. Međutim, i nakon 11.00 vatra je nastavljena, sve do pred sam mrak. Istina negdje poslije jedan, jedan sat popodne nešto slabijeg intenziteta.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li znate gde se nalazio admiral Jokić kada ste ga našli to jutro, u ta tri navrata kada ste razgovarali?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mi smo pretpostavili da je on negdje u Bokokotorskom zaljevu. Nisam, ne znam tačno gdje je bio.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste pokušali da ga nađete u Kotoru? Jeste li tamo pokušavali da ga nađete?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Pa pokušavali smo na svim mjestima, u Kumboru, u Herceg Novom, mislim i u Kotoru. Gdje smo ga tačno našli, ne bih znao reći, ni odakle se on nama kasnije javio.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste pokušavali da ga pronađete još jednom prilikom, kada je granatiranje nastavljeno? Vi ste zapravo rekli da ste, kad ste treći put razgovarali sa njim, očekivali da će granatiranje da prestane. Da li ste još neki put pokušali da stupite u kontakt sa njim?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mi smo dobili kasnije negdje oko 14.00 dobili smo jedan radiogram u kojem nas Jokić obavještava o tome da je do napada došlo mimo njihove volje i ispričava se zbog toga i obavještava nas da je general Kadijević naredio istragu o tome. A također kaže da će on tog popodneva morati otkinuti u Beograd, pa mi nećemo moć obaviti susret koji je u toku jutro bio dogovoren za taj dan, ali nije bilo moguće izvesti ga zbog trajnog bombardiranja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Molim da se sada svedoku pokaže dokazni predmet 361, tabulator 45. Taj dokument je već prihvaćen kao dokaz. Gospodine, da li je ovo faks o kome ste sada govorili? Zapravo na engleskom je, zar ne? Da li ga imamo na BHS-u? Ne? U redu, hvala. Molim da se stavi na grafoskop. Gospodine, da li se sećate da ste dobili ovaj faks na engleskom?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja mislim da smo dobili ovaj faks na hrvatskom. Ja sam imao jedan tekst ovog faksa na hrvatskom jeziku. Ne znam da li je original bio na engleskom pa je preveden, ali ja sam imao hrvatsku verziju. Da, prepoznajem taj dokument.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Molim da se to sada stavi na grafoskop i molim da prevodioci pročitaju prvi paragraf koji počinje sa: "Vaša Ekselencijo", tako da svedok može da potvrdi: "Vaša Ekselencijo, ja izražavam svoje istinsko žaljenje zbog teške i nesrećne situacije do koje je došlo. Ovo nije bilo po našem naređenju niti smo mi pri zdravoj pameti mogli tako nešto da naredimo. General Kadrijević je vama i Posmatračkoj misiji Evropske zajednice u Dubrovniku poslao poruku o preduzimanju energične istrage o našoj odgovornosti i utvrđivanju krivaca za ovaj događaj. U isto vreme, mi očekujemo da se pronađu odgovorni na vašoj strani kako bismo potpuno razjasnili sve okolnosti koje se tiču događaja od sinoć i jutros. General Kadrijević me je pozvao u Beograd u 14.00 tako da danas neću moći da nastavim pregovore sa vama". Da li ste to dobili, tekst sa ovim sadržajem?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, to je sadržaj teksta.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala. Da li znate da li je uopšte došlo do istrage i da li je iko ikada kažnjen, disciplinski ili na neki drugi način, ili optužen za ono šta se desilo u Dubrovniku?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne znam da je iko optužen i kažnjen zbog toga.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I pošto ste dobili ovaj faks, koliko sam ja vas shvatila, granatiranje se nastavilo, mada manjeg intenziteta?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Granatiranja je bilo, što se da sa snimke vidjeti, sve negdje do 16.00. Bio je već sumrak kada je potpuno prestalo granatiranje, ali zgrade su gorjele još.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Već smo videli dokument, odnosno sporazum od 7. decembra 1991. godine. Da li su iste osobe bile prisutne, znači vi, tri ministra, admiral Jokić i gospodin Jeremić?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Isti sastav je bio i sa jedne i sa druge strane.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I da li ste protestovali zbog granatiranja, vi ili neko drugi?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Na početku razgovora najprije je protestirao predstavnik Promatračke misije Evropske unije, a dakako nakon toga i mi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I kako je reagovao admiral Jokić?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Admiral Jokić je ponovio tvrdnje od prethodnog dana, da žali zbog toga što se dogodilo, ali da to nije bila njegova naredba. Obavijestio nas je također da je prethodnog dana bio u Beogradu, da je razgovarao sa gospodinom Kadrijevićem, da su u toku noći predstavnici svih zapadnih ambasada protestirali u Vrhovnoj komandi zbog bombardiranja Dubrovnika i da je zbog toga gospodin Kadrijević vrlo ljut.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I onda je ovaj sporazum potpisan u onom obliku u kom je već dogovoren 5. decembra, zar ne?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je JNA snimila oštećenja u starom gradu sledećeg dana? Da li znate nešto o tome?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U toku, na kraju ovog razgovora kojeg smo imali 7. 12. meseca, gospodin Jokić je zatražio od nas da osiguramo jednu snimateljsku ekipu od tri ili četiri člana koja bi došla u Dubrovnik i uverila se u oštećenja o kojima je bilo riječi, kako bi to poslužilo u istrazi koju će provesti general Kadrijević. Oni su sutradan doista bili. Ja se sa njima nisam susreo, ali znam da su bili i izvršili snimanje tih oštećenja po gradu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je sporazum od 7. decembra poštovan, da li je prestalo granatiranje?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: 7. već nije bilo granatiranja i na duže vrijeme je u Dubrovniku vladao relativan mir. Tek negdje kasnije u 1992. godini je u više navrata ponovo bilo granatiranje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada se JNA ili kasnije VJ povukla iz tog područja?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U šestom ili sedmom mesecu se povukla, mada morao bih provjeriti točan podatak. Ali povukla se sa zapadnog dijela općine, došla je do blizu Cavtata i tu je zastala i ostala sve do polovine desetog meseca 1992. godine. Konačno je napustila cijelo dubrovačko područje u desetom mesecu 1992. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, ovo su bila sva pitanja Tužilaštva.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Kriste, vi ste na početku ispitivanja objasnili kako ste postali ministar odbrane Republike Hrvatske posle izbora 1990. godine i tada ste rekli da je zbog razvoja demokratije bilo odlučeno da ministar odbrane bude civil. Kako je to moguće da su ti razlozi demokratije trajali samo tako kratko, par meseci, i posle toga je ipak na to mesto postavljen general Špegelj?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja sam već rekao da je u osmom mjesecu 1990. godine došlo do pobune Srba u Hrvatskoj širih razmjera i onda je ocjenjeno da ipak neće to sve ići onako glatko i bez sukoba, kao što smo mi željeli i kao što smo očekivali na početku, neposredno poslije demokratskih izbora. Pobuna je imala tako široke razmjere da se već u početku preko 25 posto hrvatskog teritorija našlo izvan kontrole hrvatske vlasti, a očekivalo se da će se pobuna širiti uz, dakako, podršku jugoslavenske armije i Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A koji je razlog bio te pobune? Vi ste pomenuli događaje u Kninu i postavljene barikade. Šta je prethodilo tim događajima?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Tim događajima prethodili su mitinzi koji su se održavali u Kninu još 1989. godine, pa početkom 1990. godine u stilu istih onih mitinga koji su se održavali u Vojvodini i u Crnoj Gori, na kojima se klicalo "ovo je Srbija" i "dajte nam oružje".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi, ako je to tako da su to mitinzi takve vrste bili, eto na primer na tom području Like, Banije, Korduna i tako dalje, koje vi pretpostavljam cenite kao nacionalističke, je li tako...

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa kako je onda moguće da je na tim prostorima, osim sa malim izuzetkom u četiri opštine, srpsko stanovništvo većinom glasalo za ovu Račanovu stranku, tadašnji SK Hrvatske, iako je kasnije promenio ime? Vi znate te rezultate sa izbora, a u Zapadnoj Slavoniji i Istočnoj Slavoniji se ogromnom većinom glasalo za tu stranku. Čak je iz te stranke 21 Srbin postao član Sabora.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Radilo se o smišljenoj i organiziranoj djelatnosti koja je dolazila iz Srbije i koja je na svaki način htjela okrenuti hrvatske

Srbe protiv novouspostavljene vlasti koja se proglašavala ustaškom bez ikakvog razloga..

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je bilo kakvog razloga da Srbi budu uznemireni sobzirom na događaje koji su prethodili toj takozvanoj "balvan revoluciji"? Da li vam je išta poznato, na primer o tome kako su Srbi isključeni iz Ustava Hrvatske kao konstitutivni narod? Poznato vam je svakako, bili ste ministar u vladi. A da li vam je poznato da je došlo do naredbe da se razoružavaju te policijske stanice čiju su većinu činili Srbi, jer je u tim krajevima bila srpska većina stanovništva pa je logično bilo da i policajci budu Srbi? Da li je bilo nekih razloga da oni budu uznemireni?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ozbiljnih razloga za takvu uznemirenost nije bilo. Istina je da je došlo do promjene formulacije u ustavu, ali time Srbi nisu izgubili u suštini ništa. Oni su zapravo u novom ustavu tretirani i to na prvom mjestu kao nacionalna manjina što su, dakako, i svi drugi, kao i svi drugi djelovi drugih naroda u Hrvatskoj i kao što se to definira i u pravnim sustavima drugih zemalja. Također je garantiran i visoki stupanj autonomije u lokalnim zajednicama. Što se pak tiče razoružanja policijskih stanica, mogu reći sljedeće. Policijske stanice u tim općinama nisu razoružavane nego je višak oružja izuziman iz tih stanica i preuzimalo ih je Ministarstvo unutrašnjih poslova. A policija je, Srbi u policiji nisu bili samo u većini u tim općinama, i u Ministarstvu unutrašnjih poslova bilo je Srba daleko, daleko iznad postotka udjela Srba u stanovništvu Hrvatske. Mogu reći da je isto bilo tako i u Ministarstvu obrane. Na primjer, u Ministarstvu obrane, kad sam ja došao, zatekao sam 48 posto Hrvata koji u ukupnom stanovništvu čine 79 posto, u to vrijeme su činili 79 posto ukupnog stanovništva, Srba je bilo 32 posto i još 12 posto Jugoslavena. Ništa se nikome nije dogodilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je vama išta poznato, upravo u to vreme, o masovnom otpuštanju Srba iz policije, iz javne uprave, iz javnih ustanova, pa čak i zdravstvenih ustanova i tako dalje?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Srbi su u Hrvatskoj bili za trajanja Jugoslavije prezastupljeni, kako se vidjelo iz ovog primjera što sam ga sada rekao u Ministarstvu obrane, a slično je bilo i u Ministarstvu unutrašnjih poslova. No svakako, neke su promjene bile nužne. Ja sam osobno smatrao da to ujednačavanje te strukture, te nacionalne strukture zaposlenih sa nacionalnim sastavom stanovništva treba uraditi, treba uskladiti postupno. Ministarstvo se trebalo širiti prijemom novih ljudi, i ti bi se odnosi doveli u

nekakvi relativni sklad. Međutim, ponegdje se postupalo i drukčije. Bilo je, bilo je i neke retorike koja nije bila prihvatljiva. Ali to sve zajedno nije mogao biti razlog za srpsku pobunu. Ono je samo bila jedna olakotna okolnost koja je, ono je pomoglo srpskoj politici, srbijanskoj politici da pridobije što veći broj Srba za pobunu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je Republika Srbija imala bilo kakav uticaj na tu strukturu u policiji, u javnim službama, u tom Ministarstvu odbrane koje ste vi nasledili od svog prethodnika posle promene vlasti? Da li je ikakav uticaj imala na to stanje ili je to bio redovni poredak stvari u Republici Hrvatskoj do tog vremena?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nekakav izravni utjecaj Republika Srbija nije imala. Međutim, opće stanje u Jugoslaviji je bilo takvo da su Srbi bili preferirani i da su *via facti* svugdje bili prezastupljeni i to, i u gospodarstvu, i u zdravstvu, u upravi, a posebno u ovim osjetljivim djelatnostima kao što je obrana i policija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko ih je to preferirao, kako vi kažete?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Opća, opća klima koja je vladala u Jugoslaviji i u kojoj je dominirala Srbija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A vi tvrdite da je Srbija dominirala u Jugoslaviji do 1990. godine?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da iza svih tih, da je nekoliko decenija od rata samo jedan predsednik savezne vlade, odnosno Saveznog izvršnog veća bio iz Srbije, a da su za sve drugo, da su sve ostalo vreme bili uglavnom iz Hrvatske i par iz Bosne?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ključne pozicije u vojsci, i u vojsci i u policiji i u finansijskim institucijama koje su bile koncentrirane u Beogradu držali su ipak Srbi. A to da li je više bilo predsjednika vlade iz jedne ili druge republike, to ne bih znao reći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ove ključne institucije o kojima govorite bile su u Beogradu, pretpostavljam zato što je Beograd bio glavni grad Jugoslavije, pa je tu bilo i sedište savezne vlade, i sedište centralne banke, i sedište svih drugih ministarstava. Pa da li vam je poznato da je

struktura i savezne Vlade i centralne banke i drugih bitnih institucija uglavnom pratila strukturu nacionalnog sastava Jugoslavije, tadašnjeg?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Sami vrhovi uglavnom, uglavnom da, ali ključna operativna mjesta su držali ljudi iz Srbije, a i samo Predsjedništvo Jugoslavije koje je bilo sastavljeno od osam članova, predstavnika republika i pokrajina je djelovalo samo jedno vrijeme, nakon vašeg preuzimanja vlasti u Srbiji. Kasnije se dogodila ona jedna vrlo čudna situacija. Vi ste izvršili promjenu ustava po kojem ste ukinuli faktički autonomiju pokrajina Vojvodine i Kosova, ali ste zadržali predstavnike njihovih, tih pokrajina u Predsjedništvu i u drugim savezним tijelima. Jednako tako, rušenjem legalno izabраниh vlasti u Crnoj Gori dobili ste i četvrtog predstavnika. Faktički je Srbija u startu od osam članova Predsjedništva, na primjer, imala četiri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je neko iz Srbije učestvovao u promenama vlasti u Crnoj Gori koje su se dešavale tih godina?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Sigurno da jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko na primer?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Poznato je kako je došlo do promjene vlasti u Crnoj Gori. Takozvani ugroženi Srbi sa Kosova su putovali kao cirkus po Jugoslaviji, organizirali mitinge, ulične neredе i izazivali nezadovoljstvo i kroz to i kroz to rušili vlast. Dakako, da to oni nisu mogli sami napraviti, da je to bilo u organizaciji tajnih službi, jer desetke tisuća ljudi ne može pokretati jedan čovjek niti oni spontano. A iza toga je stajala srpska politika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A otkud vi to znate? Na osnovu čega to tvrdite? Je li imate neki podatak o tome o čemu govorite?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Pa kod javnog bilježnika niste dali nikad tako ovjerenu izjavu, ali je, ali je to bilo potpuno jasno i potpuno očigledno. Vi niste ništa napravili da se zaustavi taj val mitinga po Jugoslaviji nego ste ga podržavali. I dapače, kada je takav miting bio zakazan u Ljubljani, pa je u povratku trebao biti održan u Zagrebu i kad je slovenska vlast zabranila održavanje takvog mitinga, srpska vlast je prekinula sve gospodarske odnose sa Slovenijom i Hrvatskom. Zapravo, počela je jedan bespoštedni gospodarski rat u kojem je potpuno srušila jugoslavensko, jedinstveno jugoslavensko tržište, monetarni sustav, carinski sustav. Dakle, napravila je, još prije izbijanja rata kao odgovor samo na ovu odluku o zabrani mitinga, napravila je jedan pravi košmar u jugoslovenskoj privredi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zar se vi ne sećate tih godina u kojoj su meri Srbi bili ugroženi? Da li vam je bilo poznato da je 40.000 napustilo Kosovo pod pritiscima i pretnjama, ubistvima, paljevinama, samo od 1980. godine do 1990. godine? I da su oni protestovali zašto ih niko ne zaštiti i da su tražili razumevanje kod svih drugih jugoslovenskih naroda za patnje kojima su bili izloženi i za pritiske i teror koji je nad njima vršen? Zar se ne sećate toga?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja se sjećam kako je sve to izgledalo u Jugoslaviji tih godina. Znam ovo što sam rekao, 40.000 kažete bilo je proglašeno, 40.000 ljudi nitko ne može spontano organizirati. I šta bi oni radili u Novom Sadu, u Titogradu, u Ljubljani, u Zagrebu, nego ono što su i radili, stvarali nereda koji su trebali rezultirati rušenjem postojeće vlasti i dovođenjem na vlast vaših poslušnika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A zar vam nije poznato da je tada samo par stotina njih išlo da upozna ljude i u drugim gradovima, da upozna vlasti i građane sa teškim životom koji oni imaju na Kosovu i užasnim uslovima u kojima žive i da traže njihovu solidarnost? Nikakvog nasilja nije bilo, kao što znate. Niko nije povređen. Onda su i novine pisale o tome da ni jedan cvet nije zgažen u tim, u tim takvim demonstracijama, već su to bili mitinzi dobre volje i mitinzi solidarnosti sa onima koji su stradali tamo. Zar se ne sećate toga?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Sećam se toga kao srpske propagande.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro gospodine Kriste. Ja vidim da vi u tom pogledu imate svoj stereotip, što baš nije uobičajeno za jednog intelektualca koji vidim da je dve knjige ovde objavio i tako dalje, ali...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, molim vas da se uzdržite od komentara takve vrste. Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, molim vas, dobro, doći ćemo na to. Vi ste uzeli, citirali ovde knjigu Kadrijevićevu, rekli ste da je imate, doduše niste je vi citirali, ovu stranu je citirala dama preko puta.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja imam tu knjigu ovde sada kod sebe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako se zove ta knjiga?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: "Moje viđenje raspada", ako se ne varam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a recite mi molim vas, koliko ja znam iz tog vremena...

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, "Moje viđenje raspada".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ja znam iz tog vremena, JNA je govorila samo o dva cilja koja je tada imala, da zaštiti one koji su ugroženi, bez obzira koje su nacionalnosti bili, i drugo, da zaštiti svoje sopstvene jedinice koje su širom Hrvatske bile blokirane. Pa prema tome, sad mi odgovorite na pitanje, pošto govorite o nekim pravcima Virovitica - Karlovac - Karlobag i tako dalje, pa onda dolina Neretve i ostale o kojima piše Kadijević, da li su to bili pokreti snaga da omoguće izvlačenje tih jedinica koje su bile blokirane, kao što znate, u velikom broju gradova tamo gde su decenijama pre toga boravili, a to su garnizoni u Hrvatskoj, ili je to bilo neko osvajanje teritorija za račun nekakve Velike Srbije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Riječ je ovdje u knjizi Kadijevića o napadnoj operativnoj strategijskoj operaciji koja točno utvrđuje i određuje ciljeve, a to je presjecanje Hrvatske na spomenutim pravcima, uključujući i ovaj prodor sa juga i to sa područja Trebinja i Herceg Novog koje se trebalo spojiti sa snagama na Neretvi i nastaviti put prema Splitu. Ne znam koga su oslobađali i koga, koga su to zaštićivali vojnici jugoslavenske armije na području Dubrovnika, Dalmacije i uostalom na svim ovim područjima. Ne zaboravite, gospodine Miloševiću, na tom području koje je oslobađala, odnosno gdje je JNA zaštićivala srpski, srpsko stanovništvo živi, živjelo je 1991. godine oko, ovaj, dva miliona 200.000 ljudi, od toga milion i 600.000 Hrvata i oko 400.000 Srba. Koga su oslobađali? Koga su štitili?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na ovo vaše oko Dubrovnika ćemo doći kasnije pošto je tu neka velika konfuzija, gospodine Kriste. Ja ne znam da li ste vi svesni te činjenice, evo ovde su vas pitali, vi ste objašnjavali kako niste prvo razgovarali sa predstavnicima JNA nego ste razgovarali sa lokalnim rukovodiocima sa one strane granice Crne Gore i Hercegovine. A onda vas je pitala dama preko puta: "Pa šta je bio ishod tih razgovora sa vlastima u Crnoj Gori i Srbiji?" i vi ste onda objašnjavali da nije bio, da su to bili uobičajeni razgovori i tako dalje. Jednostavno ste prećuli da vas pita sa kim ste razgovarali u Srbiji. Jeste li vi i sa kim razgovarali u Srbiji?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja nisam rekao da sam razgovarao sa predstavnicima lokalnih vlasti u susjedstvu Dubrovnika, u Bosni i u Crnoj Gori. Rekao sam da su takve razgovore vodili predstavnici općine Dubrovnik i

rekao sam to da nekakvih izravnih zahtjeva "napravite ovo ili ćemo izvršiti napad na Dubrovnik", da takvih izjava i tvrdnji, koliko ja znam, nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali recite mi, odgovorite mi na direktno pitanje koje sam vam postavio, da li ste ikad vi u tim razgovorima imali prilike da razgovarate sa bilo kojim predstavnikom Srbije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja osobno nisam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je bilo kakva delegacija Dubrovnika razgovarala sa bilo kakvim predstavnikom Srbije? Da li vama izgleda blizu pameti da je neko u Srbiji ili Srbija imala aspiracije da zauzme Dubrovnik?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Meni to nije tako daleko od pameti kako bi vi htjeli tvrditi. Poznato je da je Srbija oduvijek imala aspiracije prema Dubrovniku, da se u srpskim kulturnim krugovima Dubrovnik nazivao srpskom Atenom (Athens) i sigurno je da je ustvari napad na Dubrovnik sastavni dio jednog šireg plana, kao što sam i rekao, kojem je cilj, krajnji cilj pomicanje granica Srbije prema zapadu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da li mogu da razumem da vi tvrdite da je Srbija imala aspiracije da zauzme nekakve teritorije, Dubrovnik i tako dalje, tamo?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na čemu to zasnivate?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Na svemu što se događalo, jer jugoslavenska armija je, pogotovo nakon rata u Sloveniji, djelovala u potpunoj suradnji sa srpskim rukovodstvom, dapače pod izravnim zapovjedništvom vas i Bore Jovanovića, Jovića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On se preziva Jović.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jović, Jović, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije bitno. A otkud vama uopšte ideja da je Srbija i ja lično mogla naređivati nešto Jugoslovenskoj narodnoj armiji? Pa to je bio sukob između vaših paravojnih formacija i JNA, a ne između Srbije i Hrvatske. Je li to vama poznato, vi ste bili ministar odbrane?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Za vaš račun posao je obavljala Jugoslavenska narodna armija koja je pod fiktivnim plaštom zaštite Srba,

odnosno još neutralnijom formulacijom razdvajanja sukobljenih strana ustvari uvijek držala pozicije pobunjenih Srba u Hrvatskoj, naoružala ih, davala im zapovjedni kadar i uvijek kad bi se našli u ratnim teškoćama, u opasnostima, ona se isprijećavala prema hrvatskim snagama i onemogućavala ih da vrata stanje, u prvobitno stanje stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Kriste, kažete još je imala neutralnije objašnjenje. Pa zar to neutralnije objašnjenje, koje vi tako nazivate neutralnijim objašnjenjem, zar nije u stvari bilo tačno da je vojska nastojala da razdvoji sukobljene strane i istovremeno da sačuva svoje jedinice? Jer iz ovoga što ste citirali tu Kadijevića, on govori o izvlačenju jedinica sa te teritorije. Pa ako neko hoće da okupira neku teritoriju, on ne pravi plan kako da izvuče jedinice sa te teritorije nego kako valjda da ih razmesti na nekoj teritoriji.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Kadijević govori o tome da, kada dođe do potpunog sloma Hrvatske, onda bi on izvlačio svoje jedinice, ali ne iz cijele Hrvatske. Zapravo to treba razumjeti iz konteksta koji je tu napisan, on bi povukao iz onog dijela Hrvatske koji ostaje zapadno od navedene crte koja je trebala biti zapadna granica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Za to zaista nemate, zaista nemate nikakvu činjenicu da ponudite, ali ja neću da se zadržavam na Kadijevićevoj knjizi. Možete mi verovati na reč, nisam je ni pročitao, ali sam sad čuo šta ste tu citirali, pa to ste pogrešno citirali. Dobro, recite mi, molim vas, da bi štedeli vreme, vi kažete da vam iz političkih razloga nije bilo dopušteno da dobijete doktorat. Koji su to politički razlozi bili?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nema veze sa ovim ratom iz 1990. godine. Ja sam, naime, bio pripadnik "Hrvatskog proljeća", ako je to ono što vas interesira, i nakon toga policijski proganjan pa i na sve druge moguće načine, 18 godina. Uz ostalo, bilo mi je zapriječeno i da ostvarim doktorat koji je već bio, postupak je bio u tijeku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sa čije ste strane vi kao predstavnik Hrvatskog proleća bili? Ovde mi se sad meša francuski jezik, ne znam ni sam kako. Da, da, dobro. Ko vas je to proganjao kao predstavnika "Hrvatskog proleća", Hrvatska policija ili su vas možda Srbi proganjali?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Proganjala me je, proganjala me je Hrvatska policija, dakako u onom sastavu u kojem je bila. Ali moram reć, tu

nije bilo razlike između Srba i Hrvata, ali u okviru jugoslavenske politike koja je zauzeta na poznatom Predsjedništvu opet u kobnom Karađorđevu 1971. godine, u skladu sa tom politikom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Karađorđevo je bila poznata rezidencija predsednika Tita u to vreme. Tu je održan taj plenum CK, a mogao je da bude održan bilo gde drugo.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mogao je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo Karađorđevo sa tim nema neke, nema nekakav značaj. Bio je i kongres na Brionima, pa ne smatramo ih kobnim, ni jednu geografsku tačku ne smatramo kobnom. Dobro, da li se vi slažete, pošto kažete da ste učesnik "Hrvatskog proleća", odnosno tog "Maspokreta", da je to bio antijugoslovenski, nacionalistički pokret u Hrvatskoj tada u to vreme i da je praktično imao za cilj izdvajanje Hrvatske iz Jugoslavije i ono što se posle u kontinuitetu dešavalo, posle čitavih 20 godina? Je li to tako ili nije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nije, to nije tako. "Masovni pokret" ili "Hrvatsko proljeće" imalo je sasvim druge, druge ciljeve koji su se, nažalost, pokazali iluzijom. Glavna, dva glavna cilja koja je "Hrvatsko proljeće" imalo su sljedeća: prvo, ostvariti socijalizam, kako se tada govorilo, sa ljudskim licem; i drugo, pretvoriti Jugoslaviju u doista ravnopravnu zajednicu svih republika, naroda i narodnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vi hoćete da kažete da Hrvatska nije bila ravnopravna u Jugoslaviji?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Pa manje, manje ravnopravna nego Srbija iako je Srbija neprestano, pogotovo nakon smrti predsjednika Tita tvrdila da je ona najugroženija u Jugoslaviji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa zar nije bila onako podeljena u tri dela i pod nekakvim starateljstvom većitim? Je li Hrvatska bila podeljena, je li Makedonija, Crna Gora, Slovenija ili bilo ko bio podeljen osim Srbije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Srbija je imala povijesnim tijekom stvari dvije doista zasebne pokrajine i bilo je logično da se njima osigura određeni stupanj autonomije. Imala je Vojvodinu i imala je Kosovo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi znate da je i po novom Ustavu Srbije, za koji vi tvrdite da je ukinuo autonomiju, da i u njemu stoji da postoje dve autonomne pokrajine, Autonomna Pokrajina Vojvodina i Autonomna Pokrajina Kosovo i Metohija? Doduše, pre je pisalo samo Kosovo, a Kosovo i Metohija je bilo od samog početka pa eto, taj izraz je možda nekom smetao. Da li vi znate to?

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, hajde da pokušamo da govorimo o nečemu šta se tiče iskaza ovog svedoka. Vi mu naravno možete postavljati pitanja o periodu u kojem je bio ministar odbrane, mi ćemo vam dozvoliti nešto manevarskog prostora, ali mislim da ste se sada udaljili od teme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej (May), imate pravo, jer želim da budem racionalan sa vremenom. Gospodine Kriste, vi ste sa Tuđmanom dobro saradivali još od kraja šezdesetih godina. Koliko sam ja razumeo iz ovih podataka koje imam, okupljeni oko Matice Hrvatske, zajedno ste nastupali na tim skupovima matice, recimo u Metkoviću 1971. godine kad je držan zbor povodom otkrivanja spomenika Radiću. Tu ste bili glavni gosti vi i Tuđman. Je li tako?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jeste, tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Međutim, nije ni u tome poenta. To je neka vaša, kako bih rekao, redovna politička aktivnost. Vi ste Tuđmana dobro poznavali, dobro saradivali, postali prvi ministar odbrane u vladi koju je on formirao nakon dolaska na vlast 1990. godine. Je li tako?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste kasnije govorili o tome da je Tuđman već 1989. godine, dakle, ništa se još nije dogodilo u Jugoslaviji, nije bilo potresa, nije bilo, pogotovo nije bilo srpsko-hrvatskih tenzija, da je već 1989. godine planirao granicu Hrvatske na Drini, dakle u granicama u kojima je Hrvatska postojala kao kvislinška tvorevina u Drugom svetskom ratu, dakle, obuhvatajući i Bosnu i Hercegovinu, u granicama te fašističke NDH. Je li to tačno ili nije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nisam rekao ni pisao da je Tuđman planirao granice Hrvatske na Drini, nego sam samo rekao da smo u jednom razgovoru o tome razgovarali i da je u to vrijeme gospodin Tuđman smatrao da su Muslimani Hrvati i da bi, sobzirom na tu činjenicu i na povijesne okol-

nosti, bilo logično da ta granica bude tako. Međutim, gospodin Tuđman nikad nije, u operativnom ni u drugom smislu političkom nekom, poduzeo ništa da bi tu ideju realizirao. To je bilo jedno, recimo povijesno filozofsko razmišljanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, to što ste vi radili je bilo "povijesno filozofsko razmišljanje", a ono šta su u tom "povijesnom filozofskom razmišljanju" imali ovi Srbi koje ste razoružavali, otpuštali sa posla, maltretirali, a koji su imali sećanje iz Drugog svetskog rata i te iste NDH, oni nisu imali "povijesno razmišljanje" nego su bili zlikovci, pobunjenici, razbojnici i ubice. Je li tako?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To ste vi kazali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas gospodine Kriste, evo ga vaš intervju, prepoznajete ga verovatno, u vašem listu, to vam je "Nacional", izlazi u Zagrebu, ne mogu da vidim tačno koji je datum, ali lako ćemo ga naći, strana i impresum pa ćemo ga naći. Poznat vam je ovaj intervju, pretpostavljam?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Poznat mi je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Njegov naslov, ovde ovo je vaša slika, predstavljate vašu knjigu "Sjene nad slobodom" i vaš citat. "Tuđman je", ovo vam je naslov, "Tuđman je već 1989. godine planirao granicu na Drini". To vi tvrdite. Sad tvrdite malo drukčije. A evo pročitacu vam, pošto je ovo citat iz vašeg odgovora na pitanje, na pitanje novinara vašeg, novinara zagrebačkog lista. Dakle, kažete ovako: "Nešto ranije HDZ je uputio proglas hrvatskom narodu u kojem me posebno zasmetao dio", vi ste kritični prema tome, dakle, ja vas tu ne citiram u nekom negativnom svetlu, vi kažete "u kojem me posebno zasmetao dio koji govori o Hrvatskoj u njenim povijesnim i prirodnim granicama. Odmah mi je bilo jasno da se radi o granici na Drini koja je postojala samo u vrijeme Nezavisne Države Hrvatske. Pitao sam Tuđmana toga jutra: "Misliš li da bi istočna granica Hrvatske trebalo biti na Drini?", na šta je on kratko odgovorio: "Da". Upozorio sam ga da je to nemoguće, jer u Bosni i Hercegovini živi samo 17 do 18 posto Hrvata, ali on je odgovorio da su svi Muslimani zapravo Hrvati, što je dovoljan razlog da se cela susjedna država pripoji Hrvatskoj. Bio sam iznenađen, jer sam dobro poznavao Tuđmana i njegovu pasioniranu privrženost ideji Banovine Hrvatske...

prevodioci: Molimo vas da čitate malo sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, upozoravaju me prevodioci da čitam malo sporije, pa pročitacu sporije poslednju rečenicu. "Bio sam iznenađen, jer sam dobro poznavao Tuđmana i njegovu pasioniranu privrženost ideji Banovine Hrvatske." Prema tome, o kakvoj vi to gospodine Kriste srpskoj militantnosti govorite kad već 1989...

SUDIJA MEJ: Čekajte, hajde da ovo obradimo na jedan logičan način. Prvo citat. Gospodine Kriste, da li se sećate barem otprilike kada je objavljen taj intervju?

SVEDOK KRISTE: Taj intervju je obavljen negdje prije, prije dva mjeseca, tri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: 3. dvanaestog 2002. 3. decembar 2002. godine, to je datum na svakoj stranici ovog lista.

SUDIJA MEJ: Dobro. Budući da je pročitano jedan dosta dugačak deo iz vašeg intervjua, ukoliko želite to da prokomentarišete, možete to da učinite i onda optuženi može da vam postavlja pitanja. Recite nam, da li ovo šta je pročitano predstavlja ono šta ste vi rekli?

SVEDOK KRISTE: Da.

SUDIJA MEJ: Da li želite još nešto da kažete o tome pre nego što vam se postave pitanja?

SVEDOK KRISTE: Pa mogu reć samo to da to nije bio nikakav službeni organ ni službeni sastanak. To je bio jedan razgovor u kojem sam ja iznio nešto različita stajališta i ocjene od gospodina Tuđmana, i tu su nam se mišljenja razilazila.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću. Šta ste hteli vi da pitate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam upravo onda pitao pošto je jasno, jasne su ove aspiracije, a doći ćemo posle i na ono drugo dole područje i njegovu funkciju. Upravo po vašem tvrđenju, o kakvoj vi srpskoj militantnosti

govorite kada imate u vidu da je upravo ta nova hrvatska vlast imala aspiracije da rekonstruiše bivšu NDH i da pripoji Bosnu i Hercegovinu?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Mislim da je potpuno pogrešna interpretacija da je nova vlast imala aspiracije da rekonstruira NDH. To je bilo samo razgovor o jednom elementu, jednom graničnom pitanju. Drugo, što bih želio naglasiti je da to nije bila nova hrvatska vlast. U to vrijeme još je u Hrvatskoj na vlasti bio Savez komunista, a nova hrvatska vlast nije poduzela nikakav praktični korak koji bi išao u pravcu realizacije nekakve zamisli niti je to ikad postao dio programa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi gospodine Kriste, pošto vi kažete, evo sad ćemo da napravimo jednu malu digresiju, da nikad nova hrvatska vlast nije, znači, ispoljila agresivni akt prema Bosni i Hercegovini. Da li je vama poznato da je prvo nasilje, prvo pucanje, prvo osvajanje i prve pogibije civila, nažalost Srba, izvršio upravo Zbor narodne garde koji je prešao iz Hrvatske na teritoriju Bosne i Hercegovine, na teritoriju, konkretno da preciziram, opštine Bosanski Brod i pobio celokupno srpsko stanovništvo u selu Sijekovac? Do tada, do tog trenutka potpuni je mir bio u Bosni i Hercegovini. Da li vam je poznato prisustvo tih formacija Zbora narodne garde, njihov upad na teritoriju Bosne i Hercegovine i ubijanje masovno, evo da tako kažem, potpuna likvidacija jednog sela srpskog na opštini Bosanski Brod gde nije bilo nikakvih sukoba, gde nije bilo nikakvih nacionalnih tenzija, gde nije bilo ničega šta se pre toga dešavalo? To je bio prvi oružani sukob na teritoriji Bosne i Hercegovine koji je izazvala vaša vojska, Zbor narodne garde, na teritoriji susedne republike. Je li vam to poznato?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Za tu tvrdnju prvi put sada ovdje od vas čujem. Da se to doista dogodilo, vjerojatno bi i nešto o tome znao i prije. Zato smatram da je to neistina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro, vrlo dobro. Za to postoji veoma mnogo dokaza, pisanih dokumenata, a i svedoka. Ja nemam ovde kod sebe trenutno, mada sam to prikazao prilikom jednog od svedočenja ovde, mislim da se radi o 108. brigadi Zbora narodne garde, pa čak i nekim njihovim potvrdama kad su otvarali javne kuće dole i hapsili Srkinje koje su danju mogle da se vraćaju kući, i tako dalje. A dobro, da li je tačno, pošto ste vi bili blizak saradnik predsednika Tuđmana, da se on oslanjao na desne političke snage koje su sav svoj program bazirale na prošlosti?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Desne, ja sam zapravo htio pojasniti što pod tim desnim snagama razumijevam, jer u našim prostorima desno i lijevo nije posve precizno definirano. Dakle, ja sam spomenuo da se jednim dijelom oslanjao na snage koje su, dakle one snage koje su više bile okrenute prošlosti nego što su imali jasnu viziju, jasnu viziju moderne i demokratske Hrvatske. To je bio samo jedan, jedan segment činitelja onog što predstavlja stvarni život i kretanje u to vrijeme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali dobro gospodine Kriste, vi upravo u ovom intervjuu koji citiram, vi mu ubrajate u greške, kažete počinio je nekoliko velikih pogrešaka, pa onda citiram vas iz ovog vašeg intervjua: "To je, prije svega, oslanjanje na desne političke snage čiji se program zasnivao na prošlosti". To ste vi rekli. Pretpostavljam da to nije sporno?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To je slobodna interpretacija. Ja nisam diktirao u pero. Formulacija koju ja upotrebljavam i što smatram točnim, to je ovo što sam maloprije upravo rekao, da se radi o snagama koje su više okrenute prošlosti nego li što su imali jasnu viziju moderne demokratske Hrvatske. I dakako, to nisu isključivo snage na koje su, koje su se tu našle. To je samo jedan dio, jedan segment ukupnih snaga na hrvatskoj pozornici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi mu zamerate, vi kažete...

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Bilo bi bolje da tog nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bilo bi bolje da toga nije bilo?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pretpostavljam da bi. Možda ništa od ovoga ne bi ni bilo da toga nije bilo.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, gospodine Miloševiću, da nije bilo vaše politike.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je ovde teza ove druge strane, teza koja će i tako pasti, ali recite mi molim vas, je li tačno da je pokušavao da podeli Bosnu i da ste mu i to zamerali, da ste mu vi lično to zamerali?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Bilo je informacija koje nikada nisu bile službene, da ste vi i gospodin Tuđman razgovarali o uređenju hrvatsko-srpskih odnosa tako da bi se našli negdje na području, svoje interese zadovoljili na području Bosne i Hercegovine. Međutim, ja nisam bio nazočan niti vašim

razgovorima, niti je o tome ikad bila iznesena službena informacija koju bih ja i mogao vidjeti, odnosno koja bi meni bila dostupna. No, ako...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da vam je bila, gospodine Kriste, da vam je bila dostupna, onda vam je Tuđman mogao reći samo to da je moj stav uvek bio da ja budućnost između Srba i Hrvata vidim kao odnose prijateljstva, a ne kao odnose sukoba i da je to ključni odnos na Balkanu. A on je dobro znao da sam čak odbio ponude da se bilo kakav savez napravi između Muslimana i Srba protiv Hrvata, i njima obrazlažući isto to, da mi sa Hrvatima ne želimo da budemo neprijatelji, nego naprotiv prijatelji, i u istorijskom i u svakom drugom smislu i u budućnosti. Ali da se vratimo na drugu stvar. Vi ovde kažete, molim vas: "Sljedeća velika pogreška je rat sa Muslimanima Bošnjacima i pokušaj podjele Bosne i Hercegovine". Je li to ono što ste vi zamerali ili ste se to 2002. godine, u decembru setili da njemu ubrojite u greške? Ili ste mu to rekli, onda kada ste verovali da se time bavi, kao njegov prijatelj, dugogodišnji saradnik i pretpostavljam čovek koji je imao tri čiste da mu kaže šta misli? Jeste li mu rekli da je to greška?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: O tome izravno sa gospodinom Tuđmanom nikad nisam razgovarao, ali ako bi se takva politika vodila, smatrao sam da bi bila pogrešna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete da se takva politika vodila i da je to bila greška. Recite mi, da li je tačno da je Tuđman smatrao, kao i Šušak, to ste citirali malopre, da Hercegovina treba da se pripoji Hrvatskoj?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ni o tome sa gospodinom Tuđmanom nikad nisam razgovarao, a takvu informaciju da se o tome razgovaralo, kako sam shvatio neformalno, u jednom neformalnom krugu, to sam saznao od gospodina Šuška.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, evo da vam citiram šta vi kažete u intervjuu. Naime, "Nacional" pita: "U stvari, Gojko Šušak vas je uvjerio da je HDZ-ovo vrhovništvo odlučilo podijeliti Bosnu i Hercegovinu". Vaš odgovor, evo čitam ga od reči do reči: "Tačno. Negdje u ožujku 1991. godine sreo sam na saborskim stepenicama Gojka Šuška, bio je dobro raspoložen pa sam ga pitao šta je tome razlog, na šta mi je on odgovorio: "Dolazimo od "Staroga" i upravo smo se dogovorili da u najmanju ruku Hercegovinu pripojimo Hrvatskoj". To ste i maločas rekli.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, otprilike je to tako tekao taj razgovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sad mi recite, a kakve to veze ima sa susretom između mene i Tuđmana u Karađorđevu? Vi kažete da su bili tamo na tom njihovom sastanku i dogovorili se da Hercegovinu pripoje Hrvatskoj. Kako ste mogli da prišijete taj sastanak uz ovu priču, kad on sa tim nema nikakve veze?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Što ste razgovarali, to najbolje vi znate. Ja nisam bio nazočan vašem razgovoru u Karađorđevu, ali su nakon tog razgovora išle priče o tome da je sadržina razgovora se odnosila na Bosnu i Hercegovinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ - PITANJE: Pa ako ste zainteresovani, sadržina tog razgovora se odnosila...

SUDIJA MEJ: Ovo je sada trenutak za pauzu. Gospodine Miloševiću, molim vas da imate na umu da vi ovde postavljate pitanja, a ne svedočite. Mi smo od vas čuli prilično duge izjave. Sada pravimo pauzu od 20 minuta. Posle pauze ćete, ukoliko to želite, da imati još sat vremena za unakrsno ispitivanje ovog svedoka. Mi ćemo nastaviti sa radom do 14.00 da bismo završili sa ovim svedokom danas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da mi je malo jedan sat, gospodine Mej, pa bih vas ljubazno zamolio da razmotrite mogućnost da mi malo više vremena date za ovog svedoka.

SUDIJA MEJ: Videćemo, to će zavisiti od toga kako nam ide i kako vi koristite to vaše preostalo vreme. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Potreban mi je minut ili dva na privatnoj sednici pre završetka zasedanja ovog jutra.

SUDIJA MEJ: U redu, idemo sada na pauzu.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U nastavku onoga što smo konstatovali i šta sam vam citirao od onoga šta ste sami rekli, da li možemo da zaključimo

mo da su se zapravo Tuđman i Šušak dogovorili oko toga da u najmanje ruku pripoje Hercegovinu Hrvatskoj? Dakle, da osim nasilne secesije izvrše i nasilno uzimanje tuđe teritorije. Je li tako ili nije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Po svojoj prilici su razgovarali o Hercegovini, po onome što je meni gospodin Šušak rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Inače, odnos te nove vlasti u Hrvatskoj prema Muslimanima najbolje je sadržan u primeru koji ste vi naveli kad vas je Šušak izvestio da će iz Prozora krenuti njihove jedinice protiv Muslimana i da tamo neće biti zarobljenih. Evo, ja ću da vas podsetim, iz ovog vašeg intervjua kažete, o njemu govorite: "Znao sam da je u tjeku događaja pa sam ga pitao: "Gojko, može li se nešto napraviti da ove tenzije između Hrvata i Muslimana splasnu..."

prevodioci: Molim vas da čitate sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "A on je hladno odgovorio: "Kako da ne, večeras iz Prozora kreće jedna naša jaka postrojba i neće biti zarobljenih". Zgranuto sam ga gledao, shvaćajući da mi Šušak netremice prenosi službenu odluku države o tome kakva će biti buduća hrvatska politika prema Muslimanima Bošnjacima". Je li tako, gospodine Kriste?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Tako to otprilike izgleda. Ja, naime, taj intervju nisam autorizirao. Bio je to slobodan razgovor pa su same formulacije novinara, ali smisao...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali suština je to?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A dobro, kada je u pitanju Dubrovnik, ofanziva kojom je rukovodio Bobetko nije bila nikakva deblokada Dubrovnika nego jednostavno pokušaj podele Bosne i osvajanja Hercegovine. Je li to tačno?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Bobetko je na južno bojište išao u vrijeme kad je po Vensovom planu (Vance Plan), JNA trebala da napusti to hrvatsko područje. Prema tome, to je više bilo praćenje povlačenja negoli neka stvarna ratna operacija na oslobođenju tog dijela Hrvatske. Tako sam barem ja vidio te činjenice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali vi kažete vrlo decidno upravo u ovom svom intervjuu, evo citiram od reči do reči: "Otvaranjem južnog bojišta sa tolikim snagama pod Bobetkom, očito je trebalo sudjelovati u osvajanju Hercegovine i središnje Bosne, a tek djelomice i Dubrovnika". To su vaše reči.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U stvari, nikako nije moglo biti zadatak da osvaja Dubrovnik, Dubrovnik je mogao samo oslobađati. A da, procenjivao sam da su te snage na određeni način bile tu radi određenih događanja koja su se mogla zbiti na području Hercegovine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I centralne Bosne?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: I centralne Bosne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Dobro. Pa onda ipak je nužno da se zbivanja na dubrovačkom ratištu razmatraju u okviru takvih aktivnosti hrvatske vojske. Zar nije tako?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To, to se događa 1992. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Glavne operacije jugoslovenske armije izvršene su u 1991. godini. Napad, otvoreni napad na Dubrovnik započeo je 1. devetog i taj, ta okupacija tog područja od strane jugoslavenske armije i snaga teritorijalne odbrane, dobrovoljaca, rezervista ili ne znam kako su se sve zvali iz Crne Gore i bosanskog i srpskog dijela Bosne i Hercegovine. Na tom su području, dakle, bili već punih osam mjeseci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali proizilazi, pošto upravo govorite o tom vremenu, da je, pošto je SFRJ tada postojala kao država i bila jedini subjekt međunarodnog prava, JNA je imala pravo da bude na teritoriji cele zemlje pa i Hrvatske, šta je bila i njena ustavna obaveza. Zar ne?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Njena ustavna obaveza nije bila da ratuje protiv republika i naroda pojedinih u Jugoslaviji. Ona je imala sasvim drugu ustavnu obavezu, da brani vanjske granice od eventualnog vanjskog agresora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je...

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: A ona u Dubrovnik nije došla da bi prošetala dubrovačkim područjem, ona je na dubrovačkom području ratovala da bi zauzela određene teritorije i stavila ih pod svoju kontrolu, protiv volje

građana Hrvatske i Jugoslavije. Osim toga, u proljeće, u proljeće 1992. godine već je Hrvatska potpuno međunarodno priznata i primljena u Ujedinjene narode (United Nations).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi govorite o 1991. godini?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Vi govorite o 1992. godini, Bobetko je u 1992. godini bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I on je bio u 1992. godini naravno, ali u funkciji ovih aspiracija prema Hercegovini i centralnoj Bosni. Dobro, da li je sporno da je JNA tada imala obavezu da štiti teritorijalni integritet i ustavni poredak SFRJ i da sprečava izbijanje građanskog rata na teritoriji SFRJ? Je li to tačno ili ne?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Kakvog građanskog rata? Pa nitko iz Hrvatske nije nikoga napadao. Iz Hrvatske ni jedan, niti jedan vojnik, odnosno ni jedna osoba sa puškom u ruci nije prešla ni srpsku ni crnogorsku granicu. Rat se vodio na području Hrvatske, a uz pobunjene Srbe i pomoć jugoslavenske armije koju im je stalno pružala, tamo su bile i različite srpske paravojne jedinice, šešeljevci, arkanovci, Dragan ili ne znam kako, "Bijeli Orlovi" i šta ja znam. Svi su oni ratovali u suradnji sa jugoslovenskom armijom protiv hrvatskog naroda na hrvatskom teritoriju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ova brigada Zbora narodne garde što je prešla u Bosnu i Hercegovinu i tamo napravila masakr u Sijekovcu, to znači nije oružana formacija Hrvatske koja je to napravila...

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Već sam...

SUDIJA MEJ: Svedok je već na to odgovorio, on je rekao da o tome ništa ne zna. To je nešto što vi tvrdite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A je li tačno da su jedinice JNA na tom dubrovačko-hercegovačkom ratištu imale obavezu da drže pod kontrolom svoje instalacije, svoja skladišta, svoje, rekao bih, baze koje su imali na tom području?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Na dubrovačkom području Jugoslavenska narodna armija nije imala nikakve svoje instalacije, nikakve baze i nikakva skladišta, ništa. Imala je samo jedno odmaralište u Kugarima u kojem ste, ako se ne varam i vi ljetovali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, i to čitav niz godina. A recite mi molim vas, da li vam je poznato, pošto ja imam video snimak toga, ali zbog kratkoće vremena mogu da ga upotrebim kod sledećeg svedoka, snimak gde se vidi kako se iz Dubrovnika puca na skladište na Žarkovici i ono diže u vazduh? Je li to nije bilo skladište JNA i je li nije dignuto u vazduh vatrom iz Dubrovnika?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne znam za konkretan slučaj, samo na Žarkovici prije 1. desetog 1991. godine nije bilo nikakvo skladište oružja JNA. Ono je tamo moglo dospjeti tek, samo nakon toga, dakle nakon što je jugoslavenska armija ušla na područje Hrvatske u ratnom postroju i dovukla sobom oružje i municiju kojom bi tukla Dubrovnik. I to je dakle bilo, ako se to dogodilo, moglo je biti samo puno nakon 1. desetog, dakle nakon prvog napada na Dubrovnik, kada je jugoslavenska armija zaposjela Bosanku i Žarkovicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su jedinice JNA na tom prostoru bile sastavljene od pripadnika najmanje četiri jugoslovenske republike?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne znam, nisam bio kadrovik Jugoslavenske narodne armije. Samo znam da su u Hrvatskoj, Jugoslavensku narodnu armiju napuštali, pogotovo nakon sukoba u Sloveniji, pripadnici svih naroda, uključujući i Srbe iz Srbije po koje su dolazile majke i vodile ih svojim kućama. Mi smo im pružili zaštitu i stvorili uvjete da se mogu vratiti svojim kućama, a oni su svojevolumno, naravno, potpuno svojevolumno napuštali Jugoslavensku narodnu armiju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li vam je poznato da je JNA tada držala pod kontrolom područje do Slanog, kao i područje Mostara, Čapljine i Stoca i da ni jedan od ovih gradova nije ni rušen ni oštećen dok je tamo bila JNA?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja znam što se događalo na dubrovačkom području, a na području Bosne i Hercegovine, to ne bih mogao tvrditi. Međutim, to područje koje ste spomenili, jugoslovenska armija je išla i dalje od Slanoga, bila je preko Bistrine skoro do Neuma došla. I svugdje gdje je bila, svugdje je sve bilo manje-više srušeno i spaljeno. Spomenuli ste Slano. U Slanu gotovo da nije ni jedna kuća ostala čitava, ni jedan hotel. Sve je bilo do temelja uništeno i to je uradila Jugoslavenska narodna armija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li sigurni da je JNA to napravila?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Apsolutno. Ja sam prije toga bio i Slano je bilo čitavo do 4. desetog, tad je u njega ušla jugoslavenska armija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je desetine godina pre tih događaja uređenje objekata za odbranu od mogućeg pomorskog desanta bilo kog pretpostavljenog neprijatelja počinjalo od zaleđa Dubrovnika? I da je glavna snaga za odbranu tog prostora bilo u stvari sedište u Trebinju? Inače ceo taj prostor, Dubrovnik i njegova okolina nije imao nikakvih vojnih instalacija.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To sam upravo rekao, da Dubrovnik i cijela njegova okolina nije imala nikakvih vojnih instalacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, to područje se moglo kvalifikovati kao potpuno demilitarizovano, je li tako?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Što ste ga onda vi militarizovali, sa tim vašim unutrašnjim organizovanjem odakle se provocirala vojska, pucalo na nju i tako dalje?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Sa tog našeg područja nije se provocirala vojska niti se na nju pucalo. To je potpuna neistina. A mi smo tamo posve prirodno imali jednu vrlo malu jedinicu Zbora narodne garde prije napada, i nažalost, i nakon napada su te snage ostale u tom obimu i imali smo policiju. Ponavljam, ni jedno ni drugo nikad i nigdje nisu provocirali ni napadali jugoslavensku armiju. Obrnuto je bilo, jugoslavenska armija je napadala građane, a ovi su tek onda, kako su mogli i koliko su mogli, stali u obranu teritorije i građana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li vam je poznata odluka Generalštaba, ja sam citirao ovde i njen broj i oznaku, odluka u kojoj izričito stoji: "Ne zauzimati Dubrovnik niti ga granatirati sa kopna, mora, vazduha"?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne znam da li postoji. Meni takva odluka nije poznata. Međutim, poznate su mi činjenice, a činjenica je da su snage jugoslavenske armije napadale i granatirale i grad i cijelo područje općine Dubrovnik sa kopna, iz zraka i sa mora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da je Dubrovnik tada bio u blokadi po objašnjenju koje mi imamo, na kraju krajeva nešto

smo gledali i na ovim televizijskim snimcima koje ste prikazivali, da je bio u blokadi isključivo u funkciji činjenice da su širom Hrvatske bile blokirane kasarne JNA, ubijani vojnici, onemogućavano njihovo izvlačenje, evakuacija sa tih prostora i tako dalje? Da li vam je to poznato?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Meni je poznato da nikakve, nikakva evakuacija eventualna jugoslavenske vojske sa područja Hrvatske nije bila spriječavana. Dapače, mi bi, mi smo u nekoliko navrata, hrvatska strana je čak davala svoje ljudstvo da bi tehniku koju je jugoslavenska armija imala na području Hrvatske, ali nije imala posade, izvezla i odvela sa područja Hrvatske onda kad je to jugoslavenska armija odlučila. A i kad bi čak bilo točno da je negdje neki garnizon blokiran, zar je odgovor na to blokirati grad od, u kojem je tada bilo 55.000 stanovnika i po njemu, sve civili, i po njemu nemilosrdno tući do beskraja?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne ulazim u to, zato što Srbija sa tom celom dubrovačkom aferom nema apsolutno ništa, pa ne mogu da vam odgovorim na to vaše pitanje. Ali recite mi molim vas, pošto ste ovde sami rekli da je krajem 1990. godine nabavljano naoružanje, dakle pre nego što su počeli da izbijaju sukobi, maločas ste u glavnom ispitivanju rekli, je li to naoružanje bilo nabavljano ilegalno?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Naoružanje je bilo potrebno Hrvatskoj da bi ojačala svoju obranu u razumnim granicama, u onim granicama u kojim je smatrala, u onom obimu u kojem je to smatrala potrebnim. Ona je bila prije toga potpuno razoružana od Jugoslavenske narodne armije. Pri tom moram napomenuti i to da u općinama sa srpskom većinom jugoslavenska armija nije povukla oružje Teritorijalne obrane nego ga je ostavila i oni su, i ono je korišteno u pobuni. Tako je, tako je to bilo. A osim toga, Hrvatska je morala pojačat svoju policiju u onim vrlo nestabilnim vremenima kad je bilo očito da se nemir sa istoka širi prema zapadu i da će prije ili poslije doć i do Hrvatske, što se u stvari i u određenom smislu već događalo kroz pobunu, je l'. Tražila je od saveznih vlasti, vojnih i policijskih, da joj osigura određenu količinu oružja za te sustave. Armija je, savezne vlasti su to odbile isto tako kao što su odbile i vratiti oduzeto oružje Teritorijalne odbrane koja je *nota bene* kupila Republika Hrvatska. Nije bilo drugog izlaza nego nabaviti oružje na način na koji je to bilo jedino moguće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Kriste. Evo, citiraću vam samo još jednu rečenicu iz ovog vašeg intervjua. Vi kažete: "Priča kako

je Bobetko oslobodio jug Hrvatske nije istinita, on je samo pratio njihovo povlačenje uz manje ili veće vojne aktivnosti". Dakle, armija, JNA se povukla sa tih prostora?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, ali povukla se sa tih prostora tek u desetom mjesecu 1992. godine. Dakle, nakon pune godine dana što je to područje držala pod okupacijom i to na osnovu Vensovog plana (Vance Plan).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, JNA je poštovala Vensov plan?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Povukla se posle godinu dana, nakon što je to cijelo područje držala pod okupacijom i u potpuno neljudskim uvjetima života, i ostavila ga razrušenog, opljačkanog i popaljenog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zato se to zove rat koji, nažalost, nije trebalo voditi. A kažete ovde kad vas pitaju, "bili ste dio takozvanog vrhovništva: "Jeste li imali informaciju o likvidaciji civila u Pakračkoj poljani, Gospiću i drugim, kada je Hrvatska stalno kršila ratno pravo", a vi odgovarate: "Ne, moram ponoviti da vlada nacionalnog jedinstva nikad nije raspravljala o Gospiću, Pakračkoj poljani i bilo kojoj akciji u kojoj su počinjeni ratni zločini. Da se nešto događa, doznavali smo samo privatno na temelju osobnih kontakata. Međutim, nisam znao da se radilo o takvim razmjerama kao što danas izlazi na vidjelo". Je li tako?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Točno je da mi u to vrijeme nismo imali nikakvih informacija o tim događajima. Kasnije se u javnosti, odnosno u medijima su se pojavljivale informacije sa jednog, drugog ili trećeg, ili trećeg područja. Ostaje dakako da konačno istinu o svemu tome utvrdi Sud. No, ja smatram da je svaki zločin bilo sa čije strane počinjen zločin i da ga treba, i da ga treba dosljedno kazniti. Moram ovdje izreći i ovo. Istina je da ni na hrvatskoj strani nisu bili samo sveci i anđeli, ali ono, gospodine Miloševiću, što su radili vaši ljudi na području Hrvatske, to mogu samo demoni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde ne razgovaramo o pojedinačnim zločinima, o čemu možemo da se složimo. Zločina je bilo na svim stranama, to je nesumnjivo. Ali, recite mi, sigurno vam je poznato da je u Hrvatskoj bilo ne samo ilegalnog naoružavanja, vi govorite o naoružavanju već 1990. godine, već i da je bilo paravojnih formacija?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, paravojnih formacija u Hrvatskoj nije bilo, a u Hrvatskoj je formiran u okviru policije Zbor narodne garde što je potpuno, potpuno jedna legalna formacija vojna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li biste prokomentarisali onda, sasvim kratko ako je moguće, odluku koja je objavljena u "Narodnim novinama", i to je broj 32, piše 6. kolovoz 1990. godine. To je "Pravilnik o vođenju evidencije pripadnika dobrovoljačkih omladinskih jedinica civilne zaštite Hrvatske" koji ste vi potpisali kao ministar odbrane?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, znam tu odluku. Tu sam odluku...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo imam ovde fotokopiju...

prevodioci: Molimo vas da pravite pauzu između pitanja i odgovora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Čuo sam upozorenje.

SUDIJA MEJ: Dajte svedoku da vidi tu kopiju.

SVEDOK KRISTE: Da, to je taj pravilnik kojeg sam ja potpisao. Međutim, ovo nije pravilnik o formiranju nikakvih paravojnih jedinica. Kako se iz ovoga Pravilnika može vidjeti, radi se o dobrovoljnim omladinskim jedinicama koje su trebale djelovati u okviru Civilne zaštite i to prvenstveno u zaštiti od požara koji su te godine harali Hrvatskom više nego li bilo koje godine ranije od 1971. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li vi ne smatrate to dokazom da se radilo o osnivanju paravojne formacije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To nije paravojna formacija. Civilna zaštita je potpuno legalna organizacija u okviru ondašnjeg ustavnopravnog sustava, a ove su jedinice bile samo njen dio i trebali su pomoć u obavljanju temeljne svrhe zbog kojeg je civilna zaštita i formirana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto smo konstatovali ciljeve o kojima ste sami govorili i prisustvo hrvatske vojske...

SUDIJA MEJ: Pre nego što nastavimo, da li želite da taj dokument uđe u spis?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Možete ga staviti.

SUDIJA MEJ: U redu. I dok se time već bavimo, da li želite da i intervju iz kojeg ste citirali također uđe u spis?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu da vam dam i intervju. Tu su, imam cele novine.

SVEDOK KRISTE: Časni Sude, da li bih mogao dvije rečenice komentara uz taj intervju?

SUDIJA MEJ: Samo trenutak molim vas. Da, izvolite.

SVEDOK KRISTE: Hrvatskoj javnosti je poznato da sam ja kritičan prema nekim aspektima politike predsjednika Tuđmana. To je vidljivo i iz ovog intervjua. No, ono što ja smatram pogreškama u toj politici odrazilo se, prije svega, nepovoljno na naše pripreme za obranu i za naš kasniji razvoj, prije svega, koji se odnosi na privatizaciju i razvoj gospodarstva. Ono pak ni u kojem slučaju nije bilo uzrokom izbijanja sukoba na području Jugoslavije. Hrvatska je bila napadnuta, Hrvatska se je branila i niti jedan hrvatski vojnik nije prešao granice Srbije ni Crne Gore, a činjenica je da su ne samo jugoslavenska armija nego i paravojne jedinice iz Srbije i Crne Gore duboko ušle u hrvatski teritorij.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A hoćete...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Pre nego što nastavimo, moramo da dobijemo dokazne brojeve za ove dokazne predmete.

sekretar: Časni Sude, časopis od 3. decembra 2002. godine nosiće broj 77, dokazni predmet Odbrane broj 77, a drugi dokument 78.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto, sobzirom da je JNA bila regularna i legalna oružana sila čitave SFRJ, da nju ostavimo po strani. Da li vi tvrdite da je nekakav srpski vojnik upao u Hrvatsku i da su nekakve srpske jedinice upale u Hrvatsku? I kakve je to jedinice mogla imati Srbija kojima bi upala u Hrvatsku?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Različite dobrovoljačke, navodno dobrovoljačke jedinice koje su vodili Šešelj, Arkan i koji su se nazivali "Bijeli Orlovi" i različitim drugim imenima koje je vodio Kapetan Dragan i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi dobrovoljačke jedinice smatrate nekakvim regularnim snagama Republike Srbije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Srbija nije spriječila njihove aktivnosti, njihov prelazak srpsko-hrvatske, odnosno hrvatske granice. Dapače, te su jedinice surađivale i djelovale uporedo i zajedno sa jedinicama Jugoslavenske narodne armije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi molim vas, da li je, sobzirom na ono što smo konstatovali o ciljevima ovih snaga koje ste nazvali veoma brojnim pod Bobetkom i gore prema Hercegovini i centralnoj Bosni i tako dalje, da li se onda i cela ta situacija na dubrovačko-hercegovačkom ratištu može posmatrati samo sa stanovišta tih širih operacija koje su vršene ili kao nekakav, kako bih rekao, izolovani slučaj koji zaslužuje poseban tretman izvađen, izvan konteksta svega onoga što se dešavalo?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nisam dobro razumio pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da li je sve to šta se dešavalo na tom dubrovačko-hercegovačkom ratištu, je li to samo deo te celokupne ideje zauzimanja Hercegovine i gore prodora prema centralnoj Bosni od strane tih brojnih snaga, kako vi kažete, kojima je komandovao Bobetko?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja ne znam koje su tačno, koje su tačno zadaće bile tih snaga. To što ja iznosim, to su moje slobodne interpretacije u članku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li bi hteli slobodno da interpretirate, evo ja sad imam ovde pismo koje je dala služba Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu za informisanje, kaže se: "Ovlašćena da objavi pismo Saveznog sekretara generala Veljka Kadijevića upućeno lordu Karingtonu (Peter Carrington)", samo par citata: "Jedinice JNA ne napadaju staro gradsko jezgro Dubrovnika i imaju izričito naređenje koje dosledno poštuju da ne otvaraju vatru po tom gradu".

prevodioci: Molimo vas da čitate sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, čitaću sporije. "Dejstva jedinica JNA u rejonu Dubrovnika bila su im nametnuta neprekidnim oružanim provokacijama i akcijama oružanih formacija Republike Hrvatske". I treće: "Jedno od svojih najjačih uporišta iz koga su neprekidno otvarale vatru po

jedinicama JNA oružane formacije Republike Hrvatske imale su u Kuparima, mestu udaljenom pet kilometara od Dubrovnika. U njemu se nalazi više vojnih objekata, prethodno zaposednutih i zauzetih od strane oružane formacije Republike Hrvatske. Deblokiranjem vojnih objekata u Kuparima 25. ovog meseca obustavljena su dalja ofanzivna dejstva JNA u tom regionu". Je li to sve tačno što piše Kadrijević Karingtonu ili nije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To što ste vi pročitali nije tačno, jer je jugoslavenska armija djelovala i to od 1. 10., ponavljam po ne znam koji put, i u nekoliko navrata je tukla i grad Dubrovnik i staru gradsku jezgru bez ikakvih provokacija sa strane naših branitelja. Osim toga, iz Kupara ne znam kako bi se moglo djelovati po Jugoslavenskoj narodnoj armiji, ako ona nije bila već na teritoriju Hrvatske u ratnom pohodu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa to su bili objekti, objekti armije za mirnodopsku upotrebu koji su pre toga zauzeti. Je li tako ili ne?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To su bila odmarališta i prirodno je da kad je armija, kad je armija prešla u napad protiv Dubrovnika da su onda naše snage koristile sve raspoložive resurse, uključujući dakako i odmaralište u Kuparima. U kojoj mjeri, ja to tačno ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda dalje...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Izvolite, gospođo Uerc-Reclaf.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, možemo li da dobijemo datum tog pisma? Mislim da će svedoku tako biti lakše da odgovori na te navode.

SUDIJA MEJ: Da. Koji je datum na pismu, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekao sam datum, 26. oktobar, a i u samom pismu se kaže: "Danas, 26. ovog meseca uputio sam predlog predsedniku Republike Hrvatske doktoru Franji Tuđmanu da se izvrši demilitarizacija Dubrovnika pod kontrolom Evropske zajednice" i to je napisano, a onda dodaje: "U vreme kad vam ovo pišem, obavešten sam da su oružane formacije Republike Hrvatske u Vukovaru otvorile, po ko zna koji put do sada, minobacačku vatru po kasarni u tom gradu". I onda govori o ranjavanju ljudi tamo i tako dalje. Da li su to tačni podaci koje je tadašnji savezni sekretar general Kadrijević izneo u svom pismu lordu

Karingtonu ili je on onda obmanjivao i lorda Karingtona, jugoslavensku javnost, i hrvatsku javnost i sve to zajedno?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Očigledno je sve obmanjivao, jer je 26. desetog bilo točno 26 dana nakon što je jugoslavenska armija napala Dubrovnik i djelovala, potpuno suprotno tim tvrdnjama, po svim civilnim objektima i uništila sve instalacije neophodne za normalan život civilnog stanovništva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno da su ciljevi u pogledu tih dejstava, po onome što ja ovde imam po tim podacima, jer ja imam samo naknadne podatke, Srbija nema veze sa Dubrovnikom i tom operacijom, pa vas pitam da li je tačno da su ciljevi bili samo oni objekti iz kojih je dejstvovano na jedinice JNA i koji su na taj način postajali vojni ciljevi? Da li je to tačno ili ne, gospodine Kriste?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To nije tačno. Najprije, jedinice JNA su vojno djelovale prije bilo kakvih vojnih djelovanja naših snaga, to sam već ranije rekao. Čak prije 1. desetog u Konavlima i Brgatu i Komolcu. Zatim 1. 10., jugoslavenska armija je svojim jedinicama djelovala također bez ikakvog sukoba, i čak bilo kakvog otpora sa hrvatske strane. A djelovala je po svim objektima, ponavljam tukla je gradske četvrti, tukla je hotele, čak hotele u koje su bile smještene izbjeglice iz Konovala i iz drugih dijelova Hrvatske koji su prethodno, pogotovo iz istočne Hrvatske i područja Istočne Slavonije, bili došli u Dubrovnik. I vojnih ciljeva faktički nije bilo. Tek dosta, dosta kasnije kada su se, kad se jugoslavenska armija približila toliko gradu onda je eventualno moglo bit nekoliko punktova, ali uvijek svi na čistom terenu, izvan civilnih objekata i nadasve izvan užeg područja grada. Prema tome, te su tvrdnje neistinite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, kako onda objašnjavate činjenicu da je, evo 15. oktobra, po ovome što ja ovde imam, JNA je ušla u Cavtat. U Cavtatu niko nije pucao na JNA, nije bilo nikakvih borbi i Cavtat nije pretrpeo ni najmanja razaranja. Je li to tačno ili nije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Tačno, Cavtat nije pretrpio nikakva razaranja, ali sva sela oko Cavtata, Zvekovica, Čilipi bili su, i Močići, bili su do temelja, do temelja su uništeni, a i u Cavtat je, kao što sam ranije rekao, vojska ušla potpuno na prevaru. Našim pregovaračima tvrdili su da neće kretat dalje od linije Močići - Čilipi, a čim se naša pregovaračka ekipa povukla i otišla u Cavtat da bi iz Cavtata krenula prema Dubrovniku, jugoslavenska armija je ušla u Cavtat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi molim vas, mislim taj sukob između vojske i vaših paravojnih formacija je jedna stvar koja je potpuno izvan političkog konteksta onoga što se događalo u Jugoslaviji u to vreme. Da li postoji, vi ste bili političar, dakle bili ste ministar, da li postoji bar jedna zvanična izjava, odluka ili postupak bilo kojeg organa vlasti SFRJ, Republike Crne Gore koja je tu susedna republika ili vladajućih političkih struktura u SFRJ ili eto u Crnoj Gori koji su osporavali notornu činjenicu da Dubrovnik pripada Republici Hrvatskoj i da prema njemu, kao ni prema bilo kojem drugom delu Hrvatske ne postoje bilo kakve teritorijalne pretenzije? Da li postoji bilo kakva, bilo čija izjava sa nivoa SFRJ ili Crne Gore ili Srbije u pogledu nekakvih aspiracija prema bilo kom delu teritorije izvan Srbije i Crne Gore? Ili na primer, sad u ovom konkretnom slučaju vas pitam za Dubrovnik?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Pa bilo bi nelogično da se objavljuju takve aspiracije, ali one su realno postojale i na realizaciji takvih aspiracija kretale su se vojne jedinice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A recite mi molim vas, da li je tačno da je 21. januara 1991. godine, znači toliko meseci pre svega ovoga, upravo u funkciji te militarizacije, potpuno suviše militarizacije Dubrovnika, da je stigla na dubrovački aerodrom prva količina municije koja je nabavljena za potrebe vaših tih postrojbi u Dubrovniku?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Na dubrovački aerodrom sigurno nije stigla nikakva količina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 24. januara 1991. godine?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne. Bar nikakvu informaciju o tome ne bih imao, ali da je stiglo ta bi se, ta bi se količina municije i oružja zatekla u Dubrovniku i kasnije, kad je napad na Dubrovnik počeo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je 6. septembra 1991. godine formiran Štab opštine Dubrovnik?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Kojeg ste rekli?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 6. septembra.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: 6. septembra. Postojao je Štab Teritorijalne obrane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je tačno da je tada postojala već napravljena šema postavljanja minsko-eksplozivnih sredstava oko Dubrovnika?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ta je šema mogla biti napravljena kasnije, kad je postalo posve izvesno da predstoji napad na Dubrovnik, kad smo imali čvrste dokaze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je, pa dobro, kakve čvrste dokaze... Kada vam ta jaka armija koja je bila oko vas nije zauzela grad, a mogla ga je zauzeti da je htela?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ona je pokušala. 6. prosinca bio je pokušaj, posljednji pokušaj zauzimanja grada i pošto je taj pokušaj neuspjio i pošto je izazvao vrlo oštre reakcije međunarodne zajednice, takvi pokušaji za zauzimanje samog grada nisu nastavljeni. Međutim, moram reć da je cijelo dubrovačko područje jugoslavenska armija zauzela. Ostao je slobodan, neokupiran, samo uži dio grada, od Sustjepana do hotela "Belveder", to je ukupno može bit desetak kilometara. Sve je drugo armija zauzela i držala pod okupacijom godinu dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je razlog tome bilo upravo formiranje, u tom svetskom turističkom centru formiranje oružanih formacija koje su ugrožavale miran život ljudi?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nikakav miran život ljudi te formacije nisu ugrožavale.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čemu su služile te formacije kad niko nije imao nameru da zauzima Dubrovnik?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ko vam kaže da nitko nije imao namjeru da zauzima Dubrovnik? Činjenice govore upravo obrnuto, Dubrovnik je pokušao bit zauzet i zauzet je u najvećom njegovom dijelu. To je bio, da će se to dogoditi moglo se dosta ranije sasvim pouzdano, sasvim pouzdano pretpostaviti. Kao što se je moglo očekivati da će uopće rat prema, protiv Hrvatske krenuti, i krenuo je vrlo rano, vrlo rano 1991. godine, i da će on se vodit radi pomicanja granica Srbije na zapad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi znate za deklaraciju ustavnu SRJ, od 27. ili 28. aprila, 27. aprila 1992. godine, da nema aspiracija SRJ ni prema

jednoj od jugoslovenskih republika onda kad je formirana, pošto su priznate Slovenija, Hrvatska i Bosna i Hercegovina?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Da, ali u to...

prevodioci: Molimo vas da pravite pauzu između pitanja i odgovora.

SVEDOK KRISTE: Oprostite. Ne, nije mi poznata ta deklaracija. Međutim, činjenica je da je u to vrijeme oko 30 posto hrvatskog teritorija bilo pod kontrolom paravojnih jedinica srpskih pobunjenika i jugoslavenske armije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mislite onaj deo teritorija na kojoj su Srbi većinski živeli?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Na tom dijelu, već sam rekao, nisu većinski živjeli Srbi. Na tom dijelu je bilo više Hrvata i drugih...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne govorim o Dubrovniku, govorim...

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, ne, govorimo cijeloj, i ja govorim o cijeloj Hrvatskoj. Crta do koje su se protezale te UNPA zone (United Nations Protected Areas), odnosno koje su bile van dostupa hrvatske vlasti pokrivala su gotovo polovinu Hrvatske, kad se uzmu obzir i međuprostor između njih, jer su te zone presijecale Hrvatsku na nekoliko mjesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi, a ko je odredio granice tih zona Ujedinjenih nacija? Valjda su ih Ujedinjene nacije odredile.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ujedinjene nacije su jednostavno prihvatile postojeće stanje, zadržali su one granice do kojih su Srbi uz pomoć, pobunjeni Srbi uz pomoć armije i ovih paravojnih jedinica do tog trenutka bile doprle.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A oni su onda formirali UNPA zone kao faktičko konstatovanje stanja rasporeda srpskog stanovništva koje je bilo ugroženo u Hrvatskoj. Je li tako ili nije, gospodine?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nije to bilo konstatovanje rasporeda prostora na kojem su bili, na kojem su bili, ovaj, Srbi većinsko stanovništvo. To sam već rekao. I Srbi u Hrvatskoj, unatoč pojedinačnim nepriličnim izjavama i postupcima, nisu bili ugroženi. To sasvim određeno mogu tvrditi, politika Hrvatske nije bilo ugrožavanje bilo koga, pa ni Srba u Hrvatskoj. To što

je stvoreno stanje pobune, rezultat je vrlo aktivnog djelovanja tajnih službi i određenih agitatora koji su dolazili, Šešelj i drugi koji su dolazili iz Srbije, uglavnom Srbi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, gospodine Kriste. Vi tvrdite, dakle, tvrdite da nije bilo militarizacije Dubrovnika, pre ovoga što se desilo u cilju upravo provociranja, isterivanja JNA sa područja Hrvatske i tako dalje. Evo, samo jedan mali, mali insert, jedan mali isečak, da pogledate jednu traku. Samo jedan mali insert molim da se pusti. Nadam se da je postavljen. Vrlo kratak. Dobro, ako nije montiran, ako nije montiran...

SUDIJA MEJ: Mislim da to uskoro može da bude spremno. Idemo onda dalje, gospodine Miloševiću, pa ćemo se vratiti na taj insert.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno da je 19. septembra 1991. godine izvršeno donaoružavanje u Dubrovniku koji je već bio naoružan?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Dubrovnik nije bio naoružan, ni ranije ni kasnije. Dubrovnik je svega smogao nekih 300 komada pješačkog naoružanja do 1. desetoga kada je na njega izvršena invazija. A 19. septembra nikakvo naoružanje u Dubrovnik nije stizalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li znate da smo ovde imali iznošenje određenih svedočenja upravo vaših Dubrovčana koji su crtali gde su bili položaji minobacača, protivavionske artiljerije i tako dalje, koja se kretala i pucala iz Dubrovnika.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To je moglo biti samo poslije 1. 10.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno da je 29. septembra dato naređenje za pokret i izlaz na liniju razdvajanja koja se prostirala prema granici Crne Gore čitavih 700 metara, a da je, kao šta znate, na početku oktobra u Crnoj Gori bila komemoracija vojnicima koji su poginuli na teritoriji Crne Gore od vatre koja je na njih otvarana sa područja Hrvatske? Da li se toga sećate? Bila je sednica skupštine, rukovodstva Crne Gore i tako dalje u vezi sa tim, bilo je na televiziji.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Pogubljenje, odnosno stradanje jugoslovenskih vojnika ili Crnogoraca sa strane Hrvatske ni tada ni nikad kasnije nije bilo. Moglo je biti objavljeno u vašim novinama bilo šta, ali sigurno je nikakve,

nikakve vojne aktivnosti na toj granici sa naše strane nije bilo. Ta aktivnost je počela dosta ranije, dakle negdje u zadnjem dijelu devetog mjeseca i to sa crnogorske strane. Ja imam i sada prijatelja u Boki Kotorskoj i ja svakog ljeta tamo odem. Nikad mi taj podatak koji vi spominjete nitko nije spomenuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nisam bio tamo, imam taj podatak koji je sa više strana potvrđen. A recite mi ovo, da li je tačno da je 30. septembra postavljena upravo ta vojna linija, kako bih rekao, linija borbena, duga 700 metara koja se protezala od Brgata do brda Sveta Barbara i da su sa tih položaja na pripadnike JNA združeno dejstvovali pripadnici ZNG, policije, naoružani civili i tako dalje? I bili su organizovani u vodove. Je li to tačno ili nije? Samo kažite nije ako smatrate da nije, da idemo dalje.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ja ne znam tačan podatak o rasporedu naših snaga, ali 29. deveti je dan uoči napada jugoslavenske armije na Dubrovnik. Taj se napad, rekao sam, očekivao. Imali smo pouzdane informacije čovjeka koji je došao iz trebinjskog garnizona i znali smo tačno kako se stvari kreću. Pošto je to selo Brgat na cesti Trebinje - Dubrovnik iz kojeg se pravca mogao očekivati napad, ne isključujem mogućnost da su u to selo tada raspoređene neke naše snage. Ali broj, vi ste broj neki spomenuli, sobzirom na ukupno raspoložive snage na našoj strani, taj je broj nerealan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hajmo da pokušamo, pošto izgleda da ni vi ni ja ne znamo taj podatak, a ja imam ovde zabeleženo vrlo precizno naređenje Generalštaba JNA, broj 1179-1 od 4. oktobra 1991. godine, znači 4. oktobar 1991. godine, u kome piše: "Dubrovnik ne osvajati niti da se na njega otvara artiljerijska ili avijacijska vatra". Vama to naređenje nije poznato, je li tako?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Meni to naređenje nije poznato, ali mi je poznata činjenica, jer sam bio prisutan u Dubrovniku 1. 10., dakle četiri dana prije nego što je to naređenje izdato, da je jugoslavenska armija na područje Dubrovnika izvršila napad sa kopna, sa mora i iz zraka. U tom kontekstu ni malo me ne zanima što je četiri dana kasnije eventualno Generalštab ili ne znam ko zapovjedio, jer se kontinuirano od 1. 9. pa na dalje Dubrovnik napadao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, moram da vas prekinem da bih vam rekao da je traka sada spremna, ukoliko želite da je pustimo. Ukoliko želite da saslušamo i pogledamo traku, morate da nam kažete o čemu se radi. Odakle je ta traka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Traka je snimljena u samom Dubrovniku od njihovih ljudi i prikazuje zakletvu ovih, evo videćete kako to izgleda, pa ćete moći sami da cenite njenu vrednost, ali vrlo je kratka, vrlo je kratka.

SUDIJA MEJ: Vi ste je dobili od koga, od Tužilaštva?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobio sam je od svojih saradnika.

SUDIJA MEJ: Mislim hrvatska strana, da je to snimila hrvatska strana?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Naravno, Srbi nisu bili tamo...

SUDIJA MEJ: U redu, onda možemo da je pogledamo i da vidimo o čemu se radi.

(Video snimak)

Grupa: "Zaklinjem se Bogom svemogućim i svime što mi je sveto da ću se držati ustaških načela i pokoravati se propisima te bezuslovno izvršavati sve odredbe poglavnika, a da ću svaku poverenu mi tajnu najstrožije čuvati i nikome ništa odati. Zaklinjem se da ću se u ustaškim redovima boriti za izvojevanje samostalne države Hrvatske i sve učiniti što poglavnik naredi. Zaklinjem se da ću se jedanput izvojevanu Hrvatsku državu i slobodu uvijek čuvati. Zaklinjem se hrvatskom narodu da ću čuvati slobodu u ustaškim redovima, čuvati i braniti. Ako se ogriješim o ovu prisegu, svjestan svoje odgovornosti za svaki svoj čin i propust time mi po ustaškim propisima slijedi kazna smrti. Tako mi Bog pomogao. Ave. Ave."

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kako možete ovo da komentarišete, pošto koliko vidim, nešto nije u skladu sa pozicijama koje izlažete, i u ovom intervjuu i uopšte?

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, možete da postavite samo pitanja koja su fer i poštena. Sve što ste nam ovde pokazali je slika nekih ljudi koji baš ne deluju kao vojnici, koji polažu neku vrstu zakletve u nekom javnom objektu, u nekom kafiću i onda tražite od ovog svedoka da on da svoj komentar. Ali vi morate pre toga da nam pokažete zašto je ovo relevantno, kako je ovo relevantno u odnosu na svedočenje ovog svedoka ili kako osporava ovo svedočenje. Zato što nama to nije jasno. Možda svedok može da da neki komentar.

SVEDOK KRISTE: Ne, ne mogu dati nikakav komentar. Tu snimku nigdje nisam vidio. Očigledno je da se radi o jednoj grupi mladih ljudi, ali gdje je to snimljeno, to je moglo bit' snimljeno bilo gdje. U svakom slučaju to nije dio, dio nekakve hrvatske politike, niti je to bio neki službeni čin.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, nije deo hrvatske politike, a ovde se radi o ustaškoj zakletvi. Je li tako?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ovo se moglo snimiti i u Beogradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa dobro, ne treba mi dalji komentar. Ako je ovo snimljeno u Beogradu onda...

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nisam rekao da je snimljeno nego da se moglo snimit bilo gdje. A sa ustaškim parolama u Hrvatskoj su se javljali uglavnom oni pojedinci koji su ostali i bili na pritajenoj vezi sa jugoslovenskom udбом i KOS-om, a sa tom su retorikom i takvim parolama izlazili isključivo sa namjerom da se kompromitira sama ideja nezavisne, hrvatske nezavisnosti i samostalnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, po vama ovo bi trebala da bude neka montaža tajne službe izvan Hrvatske?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ništa odriješeno ne tvrdim. Samo kažem da tu ne vidim ni po čemu da bi to bilo u Dubrovniku i posebno da je to napravila nekakva službena, neko službeno tijelo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle, vama nije poznata naredba od 4. oktobra kojom se zabranjuje svaka vatra prema Dubrovniku?

SUDIJA MEJ: Ne, gospodine Miloševiću, moram da vas prekinem ovde zato što ste to više puta izneli svedoku i on je rekao da ne zna ništa o tome. Vaše vreme je skoro isteklo. Da li tražite da vam se da još vremena za ovog svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Tražim.

SUDIJA MEJ: Koliko vam još treba?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa evo sad ću da vam kažem. Ja imam još nekih, pa imam još nekih 40 pitanja koje sam notirao.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, da li vi imate pitanja za ovog svedoka ili možete ovog puta to da izbegnete, kako bi pokušali da završimo sa ovim svedokom danas?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, mislim da ovde ima još dosta stvari koje mogu biti korisne Sudu. Ja ne znam šta će još gospodin Milošević da pita, ako to ne bude pitao, čini mi se da će mi trebati nešto vremena da ga ja pitam. Ja moram sačekati da vidim čime će se još gospodin Slobodan Milošević baviti, ali mislim da ima nekoliko stvari vrlo važnih za sve ono što se događalo u Dubrovniku, pre svega u Dubrovniku, vezano za ovo o čemu svedoči ovaj svedok. To još nije na dovoljan način razjašnjeno da bi vi mogli imati nekakav puni uvid u sve to.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Još četvrt sata, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Još samo četvrt sata?

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Moram da vam kažem da i meni treba još jedno pet minuta, jer je došlo do greške koju treba da razjasnim.

SUDIJA MEJ: U redu. Plašim se da će gospodine Kriste morati da se vrati sutra da bi završio svoje svedočenje. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da je već 8. oktobra, dakle četiri dana posle ove naredbe, izvršeno kažnjavanje nedisciplinovanih pripadnika JNA vezano za tu operaciju?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nije mi poznato.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je 17. oktobra bilo prilično intenzivno delovanje snaga iz Dubrovnika minobacačima po položajima JNA u okolini? Da li vam je to poznato?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, nije mi poznato i ne vjerujem da je taj podatak točan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato u kojim su hotelima bile smeštene snage Zengi i MUP-a u Dubrovniku? "Tirena prezident", u tvrđavi Revelin je bila smeštena municija i tako dalje. Jeste li imali te podatke?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U tim hotelima što ste nabrojili uglavnom su bili prognanici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da su komandanti JNA preko Radija Herceg Novi koji se dobro čuje u Dubrovniku apelovali upravo na one u Dubrovniku da ne otvaraju vatru na pripadnike JNA i da, ako to ne budu činili, ni jedan metak neće biti ispaljen prema njima?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To je zapravo bio poziv na predaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li sam ja bio jasan kada sam rekao: "Preko Radija Herceg Novi mole da se ne puca na vojsku, a da ni jedan metak neće biti ispaljen ako se ne puca na vojsku"?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Pa nitko na vojsku nije ni pucao dok vojska nije pucala na obranu. Hrvatska strana je samo u obrani odgovarala na pucanje sa suprotne strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je na pripadnike JNA otvarana vatra ne samo sa položaja van starog grada već i iz samog starog grada?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Nikad...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sa nekoliko kamiona sa artiljerijskim oruđima. Nije vam to poznato?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne samo da mi nije poznato nego to se uopće nije dogodilo. U stari grad nikad nikakav kamion sa oruđem nije ušao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da je otvarana vatra, na primer, sa položaja kod hotela "Neptun", gde su bili instalirani pripadnici ZNG? Sa Medareva, gde se nalazilo artiljerijsko oruđe, sa Lapadske Glavice gde je takođe bilo artiljerijsko oruđe. Sa Gorice, takođe artiljerijsko oruđe, Gradac, plaže Ploče, takođe artiljerijska oruđa, zatim hoteli "Belvedere" i "Libertas" gde su bili locirani naoružani uniformisani pripadnici hrvatskih tada paravojskih snaga. Je li vam išta od toga poznato?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Sa nekih od tih pozicija moglo je biti vojnog djelovanja, ali tek kasnije, kad je vojska, jugoslavenska armija i prateće jedinice kad su zatvorile obruč oko Dubrovnika. Sa plaže Ploče sigurno nije pucano, a od tih hotela jedino je naša postrojba bila u hotelu "Belveder", jer je to poslednja naša točka obrane na istočnoj strani grada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li tačno da su 14. septembra na Debelom Brijegu u selu Vitaljini postavljene prepreke i minirana okolina od strane pripadnika ZNG? I još 28. avgusta 1991. godine locirano je oko 200 pripadnika ZNG na Debelom Brijegu kod sela Prsečina?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Toliko, toliko snaga hrvatska obrana u Dubrovniku nije imala, pa ih nije mogla ni locirati na bilo kojoj točki, a Debeli Brijeg je na hrvatskoj strani, to je hrvatska strana granice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, on je i na hrvatskoj i na crnogorskoj strani?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Sa jedne strane crnogorska, sa druge strane hrvatska. Oni nisu bili na crnogorskoj granici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Reč je o granici. Da li je poznato da su 23. septembra pripadnici ZNG u Vitaljini postavili minobacače i topove i odatle provocirali JNA vatrom, upravo na crnogorsku teritoriju?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Taj podatak nije točan. Znao bi ga da je točan. U to vrijeme je već Vitaljina bila zbog napada sa istočne strane iseljena i smještena u hotele na Babinom Kuku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, šta se desilo 24. septembra u rejonu u Ivanici, 24. septembra?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: 24. devetoga u reonu Ivanice moglo se desiti samo ovo, paljba po Brgatu, jer ja sam došao 26. u Dubrovnik, 26. devetog i bio informiran da je sa područja Ivanice tučen Brgat i Komolac. I sutradan sam obišao ta mjesta i uvjerio se da je podatak točan, jer je nekoliko zgrada bilo oštećeno, a jedna je bila potpuno uništena "Maljutkom".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a recite mi molim vas, je li Ivanica na teritoriji Bosne i Hercegovine?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li Ivanica sravnjena sa zemljom?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Kada?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada je sravnjena Ivanica sa zemljom? Jesu je Srbi sravnili sa zemljom?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Na Ivanici do, u 1991. godini sigurno nije bilo nikakvih hrvatskih aktivnosti i ni jedan crijep, a ne ni jedna kuća nije bila, kažem, do kraja, do kraja 1991. godine. Ne znam što je bilo poslije, pri povlačenju JNA u 1992. godini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Kažete da ste bili u Dubrovniku pre nego što je JNA pokrenula napad na to područje. Odakle je išao taj napad?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Taj napad je išao upravo iz dva pravca, iz Crne Gore na Konavle, a glavni napad na sam grad je upravo sa ove crte Ivanice i još dalje cestom prema Dubrovniku i granicom koja je, na žalost, na

tom mjestu toliko blizu gradu da se sa te granice može sasvim slobodno tući. I sa te granice je tučeno po Komolcu, tučeno je i po cijelom gradu i uništeni su, kako sam rekao, komunalni uređaji, odnosno potpuno onesposobljeni uređaji sa opskrbu grada strujom, vodom. A avioni su tog istog dana srušili odašiljač i relejne stanice na brdu Srđ, tako da su prekinute i te komunikacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A to rušenje te vode i to što je bilo, je li to radila JNA ili možda neke lokalne snage, tu sa Ivanice? Je li to JNA radila?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To je vjerojatno radila JNA sa Vučurućevim dobrovoljcima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zašto kažete verovatno JNA, je li vi znate da li je to radila JNA ili nije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: JNA je vršila napad, a tko je još bio uz njih u tom napadu ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li vam je poznato da je zapovedništvo Zengi na čelu sa Špegeljem vrhovništvu Hrvatske u tom planu koji je uputio 30. jula 1991. godine u prvi plan stavio uklanjanje JNA iz Hrvatske, da je to bila zvanična politika i zvaničan stav, uklanjanje JNA iz Hrvatske? To je 1991. godina, sedmi mesec.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: To je sedmi mjesec 1991. godine. U to vrijeme jest Špegelj podnosio jedan plan obrane Hrvatske. Detalje tog plana baš sasvim ne znam, ali želim potsjetit da je to mjesec dana nakon što je jugoslavenska armija napala Sloveniju i doživjela poraz u Sloveniji i nakon toga se usmjerila još većom žestinom prema Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato, na primer, da je u vezi sa tim napadom na Sloveniju čak i samo slovenačko rukovodstvo u mom prisustvu reklo da nikakve veze Srbija nije imala niti kakvog, mi čak nismo ni znali za to? Je li vam bar to poznato?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne znam što je vama slovensko rukovodstvo moglo reć. Samo znam da je jugoslavenska armija napala Sloveniju i da se rat vodio nekoliko dana, nakon čega se jugoslavenska armija povukla iz Slovenije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Napala vojnike koji nisu ni municiju imali.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne bih rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate, da li se sećate da je dinamika tog Špegeljovog plana predviđala napade na skladišta i kasarne JNA, na aerodrome, u roku od četiri dana? Jel se sećate vi tog plana?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: U slučaju da posle Slovenije jugoslavenska armija napadne Hrvatsku, bilo je posve logično da se stvori plan na koji će način hrvatska strana doći do potrebnih sredstava za obranu. No, moram pripomenuti, taj Špegeljev plan nije bio prihvaćen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je to tako učinjeno, iako on nije bio prihvaćen?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne, tada nije to bilo učinjeno. Neke su kasarne, odnosno neka su skladišta vojna zauzeta kasnije, i to voljom lokalnih jedinica, kriznih štabova. I to je bio jedini način da se pribave sredstva sa kojima se hrvatska strana mogla oduprijeti koliko-toliko puno nadmoćnom neprijatelju kojeg je činila u to vrijeme JNA.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li se sećate da je postojao dogovor u Lgalu u kome je pisalo da je od imperativnog značaja da se snage na ratištima ovog časa povuku na dovoljnu razdaljinu da bi se garantovao potpuni i siguran prekid vatre, da se razoružaju i raspuste paravojne i neregularne jedinice i da se demobilišu rezervni sastavi hrvatske nacionalne garde, a da se jedinice JNA povuku u kasarne? Je li tako bilo ili nije?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Znam da je bilo više sporazuma, a ne znam tačno sadržaje sporazuma u Lgalu, ali znam i to da jugoslavenska armija uglavnom nije poštivala te sporazume. Naime, ona je uvijek u onim djelovima gdje su postojale grupacije naoružanih srpskih pobunjenika poticala njihovu aktivnost i onda se stavljala prema, postavljala u borbenom postroju prema hrvatskim snagama koji su želeli vratiti prvobitno stanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Kriste, ja sam ovde pustio traku razgovora između Tuđmana i Kadijevića, gde upravo Kadijević insistira da se Hrvatska pridržava tog sporazuma potpisanog sa Karingtonom i da prestanu napadi na kasarne, potencirajući u tom razgovoru posebno napad na kasarnu u Šibeniku koja je bila u toku.

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Gospodin Tuđman je povjerovao gospodinu Kadijeviću da na Hrvatsku neće biti napada i on je doista poduzeo sve da spriječi bilo kakvu aktivnost na hrvatskoj strani koja bi mogla biti shvaćena kao neka vrsta pripreme za rat. Zbog toga u prvoj polovini 1991. godine u Hrvatsku nije

uvezeno nikakvo oružje, a obustavljena je i sva domaća proizvodnja oružja. No, unatoč tome, Hrvatska je bila napadnuta i u krvi je plivala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li vam je poznato da je tadašnji Sekretar za narodnu odbranu general Kadijević pismeno predložio, kada je reč o Dubrovniku, da se izvrši demilitarizacija pod kontrolom Evropske zajednice, da se jedinice JNA udalje odatle i omogućće svi normalni uslovi života, što hrvatska strana nije prihvatila? Je li vam to poznato?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Jugoslavenska narodna armija nije imala što tamo raditi jer tamo, u Dubrovniku, nikakvih vojnih snaga nije bilo i ta priča o demilitarizacija Dubrovnika, ako ona dolazi od gospodina Kadijevića je smiješna. Demilitarizirati Dubrovnik je mogla samo jugoslavenska armija, jer ga je ona i militarizirala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vaše vreme je sada isteklo. Možete da postavite još jedno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Meni je vrlo teško da izaberem koje od ovih pitanja mogu da postavim. Evo da pogledam. Ostao mi je još priličan broj pitanja. Dobro, samo da vas pitam još u vezi i sa ovim navodima u knjizi generala Bobetka, da ste upravo u Dubrovniku za 20 dana uništili 18 neprijateljskih tenkova bez gubitaka sa vaše strane, to vam je na 124. strani njegove knjige. A onda na 125. strani on kaže da je izabrao taktiku koja se sastojala u tome da na celom frontu permanentno tuče najslabiji deo protivnika, a to je pešadija, i da su to radili noću i danju. A opet kažete da nije on nešto tu napravio i isterao JNA već da je bio samo posmatrač povlačenja JNA, kako ste rekli u svom intervjuu koji sam vam citirao. Šta je tu istina, gospodine Kriste?

SVEDOK KRISTE – ODGOVOR: Ne znam, nemam pred očima tekst knjige gospodina Bobetka i teško bi mi bilo reć što na kojoj stranici u toj njegovoj knjizi piše. Međutim, sve to što se je moglo dogoditi i to koliko je tenkova stvarno uništeno i koliko je uspješna bila njegova operacija na jugu Hrvatske, to se sve događalo u drugoj polovini, odnosno od svibnja mjeseca 1992. godine pa nadalje. A u onom najtežem dijelu rata za Dubrovnik, a i za Hrvatsku uopšte, u 1991. godini, nije bilo ni govora da bismo neke tako velike snage bilo čime mogli bili uništiti na jugoslavenskoj strani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači da...

SUDIJA MEJ: Sada moramo da završimo. Gospodine Tapuškoviću, da li imate vi neka pitanja koja ste želeli da postavite?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, časni sudija Mej, zaista mi je teško u nekoliko minuta da to završim. Ja ću vam samo reći...

SUDIJA MEJ: U redu, onda sutra ujutro.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ukoliko ja mogu nešto da kažem, potrebna su mi samo dva minuta na privatnoj sednici, i to posle odlaska svedoka, jer to nije vezano za njega.

SUDIJA MEJ: Gospodine Kriste, moraću da vas zamolim da se vratite na nekoliko minuta sutra ujutru da biste završili vaše svedočenje. Molim vas da dođete sutra u 9.00. A sada možete da izađete.

SVEDOK KRISTE: U redu.

SUDIJA MEJ: Idemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)